

VÁROS POLGÁRMESTERE

2051 Biatorbágy, Baross Gábor utca 2/a • Telefon: 06 23 310-174/113, 142 mellék
Fax: 06 23 310-135 • E-mail: polgarmester@biatorbagy.hu • www.biatorbagy.hu

Tájékoztató

A Benedek Elek Óvoda pedagógiai programjának módosításáról

Tisztelt Képviselő-testület!

Az Oktatási Bizottság 2013. októberi ülésén merült fel a Benedek Elek Óvodában zajló, külső szakemberek által szervezett és vezetett sportfoglalkozások ügye.

Az óvoda vezetője a bizottság kérésére elkészítette a jelen állapotot rögzítő beszámolóját. Ebből kiderült, hogy az elmúlt évek jogszabályi rendelkezéseinek gyakori változása miatt az óvoda pedagógiai programja és egyéb dokumentumai nem szabályozzák kellő módon az óvodában részben a nevelési időben, részben a nevelési időn kívül, térítési díj ellenében igénybe vehető sport-és művészeti foglalkozások rendjét. Azt, hogy ez a tisztázatlanság nem egyedi probléma, bizonyítja, hogy az akkori Nemzeti Erőforrás Minisztérium 2010. szeptemberében szükségesnek tartotta egy állásfoglalás közzétételét e tárgyban. (Melléklet) Biatorbágy Város Jegyzője felszólította az intézmény vezetőjét a törvényességi szempontból aggályos állapot megszüntetésére.

Az állásfoglalás alapján a Benedek Elek Óvoda elkészítette pedagógiai programjának módosítását. A módosítás ezen felül tartalmazza a közelmúlt jogszabályi változásaiból fakadó változtatásokat is.

A köznevelésről szóló 2011. évi CXC tv. a köznevelési intézmények pedagógiai programjának elfogadásáról és jóváhagyásáról az alábbiak szerint rendelkezik:

26. § (1) *A nevelő és oktató munka az óvodában, az iskolában, a kollégiumban pedagógiai program szerint folyik. A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.*

A Benedek Elek Óvoda pedagógiai programjának jelen módosítása a fenntartóra nézve többletfeladatot vagy kötelezettséget nem ró, ezért kérem a változások szíves tudomásulvételét.

Biatorbágy, 2014. január 16.

Tarjáni István
polgármester

Benedek Elek Óvoda
(2051 Biatorbágy, Fő u.61)

Helyi pedagógiai
programja
1999.

2014.

Tartalomjegyzék

Bevezető	4
1. Az óvoda jellemző adatai	5
1.2. Az óvoda bemutatása.....	5
1. 2.1. Tárgyi feltételek	5
1. 2.2. Személyi feltételek.....	6
2. Óvodánk küldetésnyilatkozata	7
2.1. Óvodakép.....	7
2.2. Gyermekkép.....	7
3. Programunk alapelvei	8
4. Az óvodai nevelésünk célja	9
5. A nevelés általános feladatai	9
5.1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai.....	9
5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása.....	13
5.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulása.....	15
5.3.1. Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés	17
5.3.2. A nemzetiségi nyelvi nevelés	18
6. Az óvodai élet tevékenységformái	23
6.1. A játék.....	23
6.2. A külső világ tevékeny megismerése	26
6.2.1. Környezetismeret	26
6.2.2. Hagyományápolás.....	27
6.2.3. Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása	29
6.3. A mozgás	31
6.4. Verselés, mesélés.....	33
6.5. Az ének-zene, énekes játék, gyermektánc	35
6.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	38
6.7. A munka	40
6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	41
7. Az óvoda kapcsolatai	43
7.1. A család és az óvoda kapcsolata	43
7.2. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata.....	44
7.3. Az óvoda és az iskola kapcsolata	44
7.4. Kapcsolat a szakmai szervezetekkel.....	44
7.5. Egyéb kapcsolatok.....	45
8. Sajátos feladatok, speciális szolgáltatások	45
8.1. Gyermekvédelem.....	45
8.2. Egyéni fejlesztés	46
8.2.1. Logopédia	46
8.2.2. Fejlesztőpedagógia.....	47
8.3. Orvosi vizsgálatok	48
8.4. Szolgáltatások.....	48f
9. Az ellenőrzés, értékelés rendszere	49
9. 1. A gyermekek fejlődésének, fejlesztésének dokumentumai.....	49
9. 2. Az alkalmazottak ellenőrzési rendszere	49
9. 3. A Pedagógiai Program megvalósításának ellenőrzése	50
9. 3. 1. Az ellenőrzést, értékelést segítő dokumentumok.....	50
10. Záradék a program 1999. évi bevezetéséhez	51
11. Záradék a program 2004. évi módosításához	51

12. Záradék a program 2007. évi módosításához	52
13. Záradék a program 2010. évi módosításához	53
14. Záradék a program 2014. évi módosításához	54
Felhasznált irodalom.....	55
Melléklet 1.....	56
Német nyelvű nemzetiségi óvodai nevelési program.....	56

Bevezető

A helyi program megalkotásának lehetősége 1999-ben új utakat nyitott az óvodai nevelőtestületek előtt is.

Elgondolkodtunk, mit is jelent ez valójában, hiszen a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságai, testi-telki szükségletei - bár egyéni eltéréseket mutatnak -, adottak.

Mi is az, amitől a mi intézményünk más lehet, mint a többi óvoda?

Számba vettük településünk jellemzőit: elhelyezkedését, gyökereit, lakóinak életmódját, természeti kincseit, valamint óvodánk tárgyi- és személyi lehetőségeit, értékeit. Végiggondoltuk, milyen óvodát szeretnénk, mit várnak el tőlünk a szülők és a fenntartó, milyen gyermekeket szeretnénk nevelni.

Az 1994/1995-ös tanévben megfogalmaztuk óvodánk helyi célkitűzéseit, konkrét feladatait. Gyakorlati tapasztalataink így évről-évre gyarapodtak.

Az elmúlt években továbbképzéseken, szakmai kiadványokon keresztül megismerkedtünk több intézmény, szakmai csoport alternatív programjával. Ezek számos ponton találkoztak óvodánk mindennapi gyakorlatával.

Szeretnénk megköszönni az alábbi programok alkotóinak, szerzőinek, hogy szakmai tapasztalataikkal, kiadványaikkal segítették helyi programunk összeállítását:

Epochális rendszerű tanulási folyamat az óvodában

Komplex prevenciós óvodai program (Porkolábné Dr. Balogh Katalin)

Néphagyományőrző óvodai program

Négy évszak

Tevékenység-központú óvodai nevelés

Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel

Mozgásműveltség fejlesztő óvodai nevelési program

Elképzeléseink tervezésekor módszeresen kerestük, vizsgáltuk azokat az eljárásokat, melyek szinte észrevétlenül formálják gyermekeink viselkedését, környezetükkel való viszonyát.

Átgondoltuk, melyek azok a nevelési keretek, módszerek, amelyek során gyarapodnak ismereteik, fejlődnek a mindennapi élethez szükséges képességeik, készségeik.

Programunk megfelel az óvodai nevelés országos alapprogramjának, a nemzetiségi nevelés törvényi elvárásainak, homogén és vegyes csoportban is megvalósítható, keretei között sikeresen fejlődhet a hátrányos helyzetű, illetve a valamely területen kiemelkedő képességű gyermek is.

1. Az óvoda jellemző adatai

1.1. Hivatalos elnevezése :	Benedek Elek Óvoda Biatorbágy 2051. Biatorbágy, Fő u.61.
	e-mail: ovoda@biatorbagy.hu FAX: (23) 310-301
Központi épület:	Vadvirág Óvoda Biatorbágy, Fő u.61. Tel: (23) 310-301
Tagóvodák:	
	Pitypang Óvoda: Biatorbágy, Szent László u. 48. Tel: (23) 310-295
	Csicsergő Óvoda: Biatorbágy, Bajcsy-Zsilinszky u. 13. Tel: (23) 310-095
	Meserét Óvoda: Biatorbágy, Dévai u.1. Tel: (23) 530-388
	Legóvár Óvoda Biatorbágy, Szentháromság tér 6. Tel: (21) 202-5074
Fenntartó	Biatorbágy Város Önkormányzata
Engedélyező szerv	Biatorbágy Város Képviselő-testülete
Az óvoda vezetője:	Hingyiné Molnár Ildikó

1.2. Az óvoda bemutatása

Biatorbágy Pest megye nyugati részén, Fejér megyével határos területén, a fővárostól 20 km-re helyezkedik el.

A község Bia és Torbágy falvak egyesülésével keletkezett 1950-ben, majd 1957-ben szétvált és 1966-ban ismét egyesült, 2007-ben városi rangot kapott.

1946-ban mindkét településrészről a magyarok mellett nagy számban itt élő német lakosság egy részét kitelepítették. Helyükre a Kárpát-medence több tájáról (Székelyföldről, Felvidékről) települtek be magyar ajkú lakosok.

A főváros közelsége hosszú idő óta meghatározó szerepet játszott a község életében. A környékbeli gyárak, nagyobb foglalkoztatást biztosító állami vállalatok egy részének megszűnésével az itt élők közül sokan elveszítették állásukat.

Ugyanakkor a rendszerváltást követően egyre szaporodó környékbeli vállalkozások napjainkra más jellegű munkalehetőséget biztosítanak a lakosságnak. Az utóbbi években jelentős számban költöztek a településre értelmiségi fiatalok.

Az itt élő családok szociális, érzelmi és intellektuális igénye, kulturális háttere igen változatos.

1.2.1. Tárgyi feltételek

Bián az első óvoda megnyitására 1885 - ben, Torbágyon 1887-ben került sor. A Bajcsy-Zsilinszky utcába 1952 - ben, a Szent László utcai épületbe 1957-ben költözött az intézmény. A Fő utcai óvoda 1979 - ben az új épületbe települt iskola helyén kezdte meg működését.

1998 - ban Fő utcai épületben a megszűnt központi Konyha helyén 2 új csoport indult, 2004 - ben a Bajcsy-Zs. utcai épület további 2 új csoport hozzáépítésével bővült, 2006. október 1-én a Dévai utcában új, 4 csoportos tag-óvoda kezdte meg működését. 2008. szeptemberében a

nevelői-könyvtár szobában , majd 2009. januárban a két fejlesztő szoba összenyitásával létesült ugyanitt további 2 csoportszoba.

2010. januárban a kastélyiskola kertjében létesült egy konténerben kialakított, 3 csoportos, tornateremmel ellátott, saját játszókerttel rendelkező óvoda, melynek a Rákóczi u. felől külön bejárata van. Az óvoda a 2008/09. tanévben felvette a nagy mesemondó, Benedek Elek nevét. Az egyes tagintézmények a Vadvirág, Pitypang, Csicsergő, Meserét és a Legóvár nevet választották.

Biatorbágyon az óvoda egy szervezeti egységként, öt épületben 22 csoporttal működik.

Férőhelyek száma: 510/612/663*

Vadvirág Óvoda: 95/114/123

Pitypang Óvoda 57/68/74

Csicsergő Óvoda: 138/166/180

Meserét Óvoda: 145/174/188

Legóvár óvoda 75/90/97

*(Az alapító okirat, valamint a Fenntartó évenkénti engedélyével a férőhelyek száma 20, oktatás-szervezési ok miatt további 10%-al emelhető)

Az intézmények szórt elhelyezkedése a településen, az épületek belső elrendezése az adottságokhoz képest praktikus, alkalmas a 3 -7 éves gyermekek nevelésére. Az épületek - a Meserét és a Legóvár Óvoda kivételével - eredetileg más célra épültek, többszöri átalakítással nyerték el jelenlegi arcukat.

Mindegyik óvodának saját udvara van, valamennyi intézmény vezetékes ivóvízzel és gázfűtéssel ellátott, a községi csatornarendszerbe csatlakozik. A konténerben villanyfűtés van. Az óvodák berendezése, felszerelése jó színvonalú, az alapvető eszközök rendelkezésre állnak.

Könyvtálmányunk gazdag, igyekszünk igényesen válogatni a megjelölt gyermek-és szakirodalmi művekből.

Csoportszobáink több funkciót látnak el: minden épületben az óvodai tevékenységek (szabad játék, foglalkozások, étkezés, pihenés, alvás) színterei is.

1. 2. 2.Személyi feltételek

A nevelési feladatok ellátásához szükséges álláskeret biztosított, munkatársaink az állás betöltéséhez szükséges képesítésekkel rendelkeznek..

<u>Pedagóguslétszám</u>	<u>49 fő</u>
függetlenített óvodavezető	1
óvónő	44 (2 fő/csoport),
logopédus	2 (+1 fő kistérségi megbízással)
fejlesztő pedagógus	2

Pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak:

óvodapszichológus	1
pedagógiai asszisztens	8
dajka	22 (1 fő/csoport)
óvodatitkár	1 (+1 fő önkormányzati alkalmazásban)

Technikai dolgozók:

konyhalány 6,5
takarító 2

Munkánkat gyermekorvos, védőnő, a járási Pedagógiai Szakszolgálat pszichológusai és a Gyermekjóléti Szakszolgálat munkatársai, valamint a Városgondnokság dolgozói segítik.

2. Óvodánk küldetésnyilatkozata

2.1. Óvodakép

Óvodaképünk egy olyan óvoda ahol családi hangulatú, érzelmileg meleg, biztonságos, egészséges környezetben otthonosan mozgó, eleven eszű, tevékeny, kiegyensúlyozott gyermekek élnek boldog, élményekben gazdag, tevékeny gyermekkorukat.

Ahol az óvodai élet mindennapjait az önfeledt játék, a komplex tevékenységek és hagyományok szövik át.

Szeretetteljes érzelmi biztonságot nyújtó, esztétikus óvodai környezetben Helyi Pedagógiai Programunk tevékenységformái által neveljük gyermekeinket.

2.2. Gyermekkép

Célunk az új feladatokra felkészült, szívesen kommunikáló, jó kommunikációs készséggel és anyanyelvi kultúrával rendelkező, a népi hagyományokat ismerő és tisztelő, környezetében jól eligazodó, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkező, az emberi kultúra értékeit becsülni tudó, befogadó, alkotni vágyó 3-6/7 éves gyermekek nevelése.

Folyamatosan szem előtt tartva elkötelezettségünket a teljes gyermeki személyiség fejlesztése iránt úgy, hogy óvodásaink mindvégig megőrizték boldog gyermekkorukat.

3. Programunk alapelvei

Szeretetteljes, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtése, melyben a *gyermekközpontúság* úgy jelenik meg, hogy segíti a

- gyermeki önállóságot
- az alkalmazkodási készség és az egészséges öntudat kialakulását
- kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad,

ebből fakadóan

- megalapozza a gyermek értelmi fejlődését, szilárd erkölcsi magatartását, az **egészséges életmód szokásainak kialakulását.**

Munkánk során lehetőség szerint tiszteletben tartjuk *a családi nevelés* kritériumait, a gyermekek egyéniségét, érdeklődését, adottságait, önállóságát, alapvető jogait.

Az óvoda teljes tevékenységrendszere a családi nevelés kiegészítését, támogatását, valamint az esetleges hátrányok csökkentését szolgálja.

Az óvodai nevelés alapfeladatának tekintjük a gyermekek egészséges életmódra nevelését, azoknak az elemi higiéniai szokásoknak és igényeknek a kialakítását, gyakorlását, melyek nélkülözhetetlenek életünk során.

Fontosnak tartjuk a gyermekek szociális kapcsolatainak, viselkedésének alakítását, erkölcsi gondolkodásmódjuk megalapozását.

A nevelés egész folyamatában *komplexitásra* törekszünk, hiszen ezek a területek a való életben is összefonódnak és az óvoda tevékenységformái, ezek céljai és feladatai között is szoros összefüggés van.

Meghatározó szerepet szánunk *a szabad játéknak, a mozgásnak, illetve a külső világ tevékeny megismerésének.*

Programunk fontos eleme *az anyanyelv ápolása, mely a hagyományőrzéssel, az egyéni fejlesztéssel és a környezeti neveléssel összhangban-aktív tevékenységek által alapozza meg a nemzeti hovatartozás érzésének kialakulását, 2007-től immár a német kisebbségi hagyományok területén is.*

Megőrizzük és ápoljuk gazdag, színes népi kultúránkat.

Az igényeknek és lehetőségeinknek, valamint a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően segítjük a német nemzetiségi csoportban az identitástudat kialakítását, a nyelv játékos formában történő megismerését és használatát.

Befogadó szemlélettel fordulunk az óvodánkba érkező migráns és integrálásra szoruló gyermekek felé.

Saját szakembereink segítségével óvodánkban logopédiai, fejlesztő tevékenységet, tehetséggondozási feladatokat is megvalósítunk.

Intézményünkben szükség esetén iskola előkészítő csoportot is működtetünk az iskolaköteles, de valamilyen okból egy nevelési évre még óvodában maradó, valamely területen még fejlesztésre szoruló gyermekek számára.

Nyitnikék csoportunkban a fejlesztő tevékenységek fokozottan az iskolai életmódra való felkészítést szolgálják.

4. Az óvodai nevelésünk célja

Tiszteletben tartva és kiegészítve a családi nevelés értékeit, az óvodai tevékenységek során a mindennapi életre igyekszünk felkészíteni a ránk bízott gyerekeket.

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik egészségesen élnek, harmonikus mozgással, fejlett kommunikációs érzéssel és anyanyelvi kultúrával rendelkeznek. Megismerő funkcióik kifejlődtek, érzelmi életük kiegyensúlyozott, szociális magatartásuk alkalmassá teszi őket a közösségi életre, az iskola megkezdésére.

Nevelő munkánkkal szeretnénk hozzájárulni ahhoz, hogy egyre több tapasztalat birtokában mind jobban eligazodjanak a világban, környezetüket ismerő és védő, azzal kiegyensúlyozott viszonyban élő, környezettudatos magatartást tanúsító, embertársaikat szerető, elfogadó és segítő felnőttekké váljanak.

5. A nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata a 3-7 éves korosztály testi és lelki szükségleteinek kielégítése, fejlődésének biztosítása.

Területei:

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, **az erkölcsi és a közösségi nevelés** biztosítása
- Az **anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**
  - Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés
  - A német nemzetiségi nevelés

5. 1. Az egészséges életmód alakítása, az óvoda egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatai

- egészséges környezet megteremtése
- prevenció, betegségek, az egészség kisebb eltéréseinek korrekciója (szakemberek bevonása, orvos, logopédus, pszichológus...)
- a gyermekek gondozása, jó közérzetének biztosítása (napirend)
- testi képességek fejlesztése (célirányos fejlesztés mozgással, edzéssel)
- étkezés
- pihenés, alvás (egyéni szükségletek figyelembe vétele)

A gondozás, mint az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, a kisgyerek olyan szükségleteit elégíti ki, amely elősegíti növekedését, fejlődését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, jó közérzetéhez, egészséges életmódjának alakulásához, és megteremti a nevelési hatások kedvező érvényesülésének feltételeit.

Az egészség - óvodás korban is - testi, lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent. Az egészség megőrzésére irányuló gondozás a személyi- és környezet higiéné, valamint a lelki egészség gondozását is jelenti.

Az egészséges környezet biztosítása

Óvodáink udvara a gyermekek számához viszonyítva kicsi. Ezen változtatni nem tudunk, de alapos, körültekintő szervezéssel ezek a gondok kiküszöbölhetők.

Az udvar különböző jellegű felületei más-más célt szolgálnak, alkalmasak mozgásos játékok, egyes sporttevékenységek szervezésére.

Vannak az udvarokon napos-árnyékos részek, lejtős, dombos terepek. Különböző udvari játékok, bútorok és eszközök szolgálják a változatos tevékenységeket. Minden óvoda rendelkezik homokozóval, a terepépítéshez szükséges eszközökkel.

A lehetőségekhez képest növelni kell a kinti szerepjátékok lehetőségét, eszköztárát.

A csoportszobák mérete változó, a falak színe világos, a világítás megfelelő. A folyamatos szellőztetés megoldott.

A berendezések a gyermekek méretének megfelelőek, könnyen tisztán tarthatóak. Az egészséges, tiszta környezet fenntartásának legfontosabb feltétele az alapos takarítás, fertőtlenítés.

Prevenció, betegségek megelőzése, korrekciója

Óvodába csak egészséges gyermek járhat, a napközben megbetegedett gyermeket lefektetjük, a szülőket értesítjük. Szükség esetén orvost hívunk.

A fertőzések megelőzése érdekében biztosítjuk a megfelelő feltételeket (külön jellel ellátott törölközők, ágynemű, fertőtlenítések stb.)

Figyelünk a fokozott törődést, gondoskodást igénylő gyermekekre, a bennük rejlő feszültséget, gátlást igyekszünk az okok feltárása után a szülők segítségével oldani.

Óvodapszichológus nyújt segítséget egyéni és csoportfoglalkozásokon a az egészséges testi, lelki fejlődést veszélyeztető válsághelyzetek megoldásában.

A tartási rendellenességek megelőzése érdekében figyelünk a helyes testtartásra, a gyermek méretének megfelelő bútorzatra, a testnevelés foglalkozások mozgásanyagának összeállítására. A lúdtalp megfelelő lábbelivel, a lábboltozatot erősítő gyakorlatokkal megelőzhető.

A szülők mellett az óvónőnek időben fel kell figyelnie a tünetekre, s az óvoda orvosával, a szülőkkel közösen meg kell oldani a problémát.

Az intézményben, a helyi egészségügyi szolgálat és az önkormányzat segítségével több szűrőprogram is megvalósul:

- **Az 5 éves gyermekek lisztérzékenység szűrése**
- **Hallásvizsgálat**

Egészségügyi szokások, készségek, képességek elsajátítása

A kisgyermek *gondozása, ápolása* már az első óvodákban is célzott, kiemelt feladat volt. Ez a tevékenység az óvodák életében mindig prioritást élvezett, bár tartalma az idők folyamán sokat változott.

A helyes táplálkozás iránti igény felkeltése fontos tényezője nevelésünknek.

A gyermekek az óvodában háromszori étkezés során a napi tápanyagszükséglet kb. 3/4-ét kapják meg. Az étrendet kifüggesztjük, hogy a szülők az otthoni étkezéseket ehhez tudják igazítani. Saját konyhánk nincs, **az ételt az önkormányzattal szerződött közétkeztető cég konyhája biztosítja.**

A különleges diétára szoruló gyermekek étkeztetését a dietetikus, gasztroenterológus, allergológus szakorvosok szakvéleménye alapján a közétkeztető cég biztosítja.

Egészségvédő-egészségfejlesztő programunk keretében, az egészséges táplálkozás érdekében, szülői támogatás igénybevételével, minden csoportban heti rendszerességgel gyümölcs-zöldség napot tartunk, melyek során igyekszünk megismertetni a gyermekeket új ízekkel is. A rendszeresség hozzájárul az egészségmegővő szokásrendszer belső igénnyé formálódásához.

Hagyományápoló munkánkhoz kapcsolódva igyekszünk megismertetni, esetleg közösen elkészíteni néhány hagyományos *ünnepi* ételt (karácsonyi mézeskalács, farsangi fánk).

Az étkezés feltételeinek biztosításában a gyermekek is közreműködnek. Külön figyelmet fordítunk a gyermekméretű eszközök biztosítására, *és használatának gyakorlására az esztétikus terítésre.*

Az ivóvíz állandóan rendelkezésre áll.

Öltözködés

Az öltözködés védekezés az időjárás hatásai ellen, fejleszti a gyermekek önállóságát, alakítja ízlését.

Az óvodában ajánlatos a réteges öltözködés, papucs használata nem megengedett.

Csereruhát és cipőt, tartalék fehérneműt és tornaruhát a gyermekek otthonról hoznak. *Szükség esetén óvodában is rendelkezésre áll tartalék váltóruha.*

Testápolás

A gyermekek egészségének védelmét, testük és ruhájuk gondozását, tisztálkodásukat és a tisztaság iránti igényüket fejleszti. Az ápolási szokások kialakításában, a tevékenységek rögzítésében egyéni fejlettségüknek megfelelően segítünk.

Fontosnak tartjuk a napi többszöri fésűködést, mosakodást, valamint a fogmosást. Minden gyermeknek külön jellel ellátott tisztálkodási eszköze van. A papír zsebkendő állandóan elérhető helyen van, használat után a fedett szeméttárolóba kerül.

A gyermekek a WC-t a nap bármely időszakában igényük szerint használhatják, az intim helyzetű WC-használat megoldott.

Szükség esetén a gyermek teljes mosdatására, fürdetésére is sor kerülhet, *amennyiben ezt a gyermek gondozottságában mutatózó hiányosságok vagy a higiénias komfortérzet biztosítása szükségessé teszi.*

A gyermekek fokozatosan, az egyéni fejlődés ütemének megfelelően jutnak el a személyes gondozottság igényléséig.

Pihenés, alvás

A 3-7 éves gyermek fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges. Igény esetén kora reggel is lehetővé tesszük. A délutáni pihenés előtt mesével, énekkel teremtjük meg a nyugodt pihenéshez szükséges hangulatot. Az alvási szokásokat tiszteletben tartjuk (kendők, játékok).

A folyamatos szellőztetés biztosított. A délutáni pihenés ideje rugalmasan alkalmazkodik a gyermekek egyéni igényéhez: lehetővé tesszük a korábbi felkelést, csendes játékot, ez azonban az alvó gyerekeket nem zavarhatja.

Iskola előkészítő csoportunkban is rugalmasan a gyermekek igényéhez igazítjuk a délutáni a pihenést.

A nevelés időkeretei

A gyermek óvodai életének rendjét, időbeosztását a heti rend és a napirend képezi. Ez biztosítja számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható környezetet.

A napirend biztonságot, támpontot és rendszerességet, állandóságot jelent a gyermek számára.

A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a **mással nem helyettesíthető** játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gondozási feladatok (étkezés, tisztálkodás, pihenés) beilleszkednek a játék folyamatába.

Az egyes tevékenységek időigénye rugalmasan változtatható, (az évszakok változásainak, a váratlan események, a gyermekcsoport aktuális igényének megfelelően) az ebéd, a pihenés kezdő időpontjai azonban állandóak.

Napirend

6 ³⁰ – 7 ³⁰	Közös játék, tevékenység összevont csoportokban, a korán érkezők részére pihenés biztosítása
7 ³⁰ – 12 ⁰⁰	Játék, reggeli, kezdeményezések, különböző párhuzamos tevékenységek, differenciált tevékenységek, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások, séták, megfigyelések, levegőzés, spontán és irányított mozgásos tevékenységek
12 ⁰⁰ – 13 ⁰⁰	Ebéd, tisztálkodás, fogmosás
13 ⁰⁰ – 15 ⁰⁰	Pihenés
15 ⁰⁰ – 15 ³⁰	Eü. teendők, uzsonna
15 ³⁰ – 17 ³⁰	Közös játék, levegőzés, egyéb tevékenységek.

Az óvodai nevelési idő 9,00 órától 15,30 óráig tart.

Az óvodaköteles korú gyermekeknek napi négy óra óvodai nevelésben kell részt venni, melynek ideje a délelőtti tevékenységek egészé.

Az óvodába érkezés 9 óráig folyamatosan történik.

A reggeli *folyamatosan illeszkedik* a játéktevékenységbe.

A pihenés ideje 13 és 15 óra között a gyermekek igényeinek megfelelően rugalmasan változik. A kezdeményezések, foglalkozások ideje a csoport összetételéhez, szokásrendjéhez igazodik

A folyamatos napirend lehetővé teszi, hogy minden gyermek egyéni tempójának megfelelően végezze teendőit. A játszó gyermeknek ritkán kell időre befejeznie játéktevékenységét. Az óvónő jobban követni tudja, hogy melyik gyermek mikor, milyen segítségre szorul.

Nagycsoportban már hangsúlyos szerepe van a kötött, kötelező feladatoknak.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

- Igényesek lesznek a tisztaság iránt, önállóan mosakodnak, törölköznek, használják a körömkéft, a fésűt, rendben tartják hajukat.
- Önállóan mosnak fogat, a fogápoló szereket tisztán tartják.
- Helyesen használják a zsebkendőt.
- Saját magukat kiszolgálják, önállóan tevékenykednek, holmijukra vigyáznak.
- Mindennapi szükségleteiket önállóan kielégítik.

- Tisztán étkeznek, közben kulturáltan viselkednek. Megfelelően használják az evőeszközöket.
- Csukott szájjal rágnak. Igénylik az asztal esztétikai rendjét.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhaneműikkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik.
- Ügyelnek saját személyük és a környezetük rendjére, gondozottságára. Az eszközökkel, berendezésekkel óvatosan bánnak, a rendetlenséget megszüntetik.
- Igényükké válik a levegőzés, szívesen tornáznak, vesznek részt mozgásos játékokban.

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés biztosítása

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága *a magatartás érzelmi beállítódása. Az "ÉN" fejlődésben* a 3-7 éves szakasz kiemelt jelentőségű.

A 3 évesek önérvényesítő magatartásától a 7 éves kor végére eljut a gyermek a kezdeményező, együttműködő szociális magatartás, viselkedés szintjére. Ebben segítik a csoporttársakkal közösen átélt élmények, melyek hatnak viselkedésmódjára, egészséges összehasonlítási lehetőséget kínálnak, így reális önismeret, *önértékelés* kialakulását teszik lehetővé.

A szociális tanulás legfőbb eszköze ebben az életkorban az utánzás, *a mintakövetés*. Kezdetben a felnőtt, majd a társak szociális viselkedésének átvétele: ebben igen nagy az óvónő felelőssége.

Célja:

Az "ÉN"- tudat reális kifejlődése, optimális kapcsolat alakítása a szűkebb és tágabb társadalmi környezettel, a csoport normáinak alapján.

Feladatok:

- Az érzelmi nevelés és szocializáció feltételeinek megteremtése
- Kapcsolatok biztosítása, elősegítése, tiszteletben tartása
- Értékek, normák közvetítése, annak szinterei

A fejlesztés tartalma

- Biztosítjuk *a befogadás és a beszoktatás fokozatosságát*: a gyermek első találkozása az óvodával alapvetően meghatározza a csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát.

A beíratást követően szülői értekezletet tartunk, lehetővé tesszük, hogy a gyermekek szüleikkel megismerjék óvodánkat, **ismerkedő családlátogatásokat kezdeményezünk**. A beszoktatás lehetőleg mindkét óvónő részvételével történik, folyamatosan és fokozatosan az első napi fél órától növekszik a gyermek egyéni igénye szerint. A gyerekek kedvenc játékaikat, tárgyaikat magukkal hozhatják az óvodába. Ha egy gyermek 5-6 éves korban kerül óvodába a fokozatosság elvét akkor is követjük. A régi óvodásokat felkészítjük az új gyerekek fogadására, különös tekintettel az idegen kultúrából érkező migráns gyermekek esetében.

Szeptember első hetében a régi óvodásokat "szoktatjuk vissza", meghallgatjuk nyári élményeiket, sokat beszélgetünk és örülünk a viszontlátásnak, így az új gyerekekkel való figyelmesebb törődés miatt nem érzik magukat hátrányos helyzetben.

- *Derűs, barátságos, családi légkör megteremtése*, mely olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, beszélgetésre, cselekvésre ösztönöz.

Csoportjaink saját hagyományokkal, szokásrendszerrel rendelkeznek. A csoportoknak maguk által választott nevük van, ez mélyíti a gyermekek összetartozásának érzését. Minden gyermeknek külön helye van (szekrénye, zsákja, doboza), melybe saját holmiját, kincseit tárolhatja, ezeket önállóan kezelheti.

- *Felnőttek és gyermekek egymás közötti pozitív érzelmi viszonyának kialakítása*

A gyerekek pozitív kapcsolatrendszere csak akkor alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását segíti az óvoda felnőtt-és gyermek közössége is. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, egyben társa is a kisgyermeknek, valamint az óvónő munkáját közvetlenül segítő dajka, akinek gyermekekkel való kapcsolatát pozitív érzelmi töltés jellemzi. A gyerekek érezzék, majd értsék meg, hogy a velük foglalkozó felnőttek mit tartanak helyesnek, mit miért utasítanak el.

A felnőtt közösség magatartása határozott, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, példaértékű, őszinte. Az óvónő kialakítja a közösségi élet szabályait, melyek figyelembe veszik a gyermek fejlettségét, törekvéseit, ugyanakkor szem előtt tartja fejlesztésük feladatait is. Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását. Bátorítunk minden gyermeket, hogy pozitív "ÉN" képe kialakuljon, a bátortalan gyermekek nevelésekor együtt örülünk a legapróbb fejlődési mozzanatnak is.

A nap folyamán egyéni és csoportos *beszélgetésre is* biztosítunk *időt*, melyet a napirendbe saját szokásrendszerüknek megfelelően illesztünk be a csoportok.

- *Változatos és rendszeres élménynyújtás, érezze a gyermek a közösség pozitív hatásait* (segítségnyújtás, együtt játszás, közös tevékenységek öröme). Arra törekszünk, hogy az óvodába, de más csoportba való gyerekek is érezzék, hogy *összetartoznak*. Ezt közös tevékenységek szervezésével érjük el. Óvodáinkban - mind a homogén, mind a vegyes csoportok esetében - erre számos lehetőség adódik (ünnepek, hagyományápolás, közös kirándulások, egyéb események). Ezt a célt szolgálják a közös séták, kirándulások, bábelőadások stb.
- *Fejleszteni kell a gyermek toleráns, problémamegoldó képességét, szociális érzékenységét, a különbözőségek elfogadását, tiszteletben tartását.* Tiltalom helyett többször kínálunk választási lehetőségeket a gyermeknek, hogy önálló döntéseket hozhasson. Mi felnőttek örömmel is jelezzük dicséretünket, félelemkeltés, fenyegetőzés nélkül jelöljük meg a veszélyeket, problémákat.

A kapcsolatok alakításához felhasználjuk *a humort*. Ez oldja a feszültséget, megszünteti a görcsösséget.

- *A beilleszkedéshez szükséges alapvető szabályok, helyes magatartási, viselkedési szokások kialakítása.* Ahhoz, hogy a gyermekek az életükben adódó helyzetekben gyorsan és megfelelően tudjanak dönteni, meg kell velük tanítanunk a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait.

A világban való eligazodáshoz, önmagunk és mások elfogadásához feltétlenül szükség van illemszabályok kialakítására, megértetésére, alkalmazására.

Ezeket a szabályokat pontosan és egyértelműen fogalmazzuk meg, arra törekszünk, hogy a felnőttek kommunikációja is követendő példa legyen a gyermek számára.

Kerüljük a megalázó, megszegényítő értékelést.

Megtanítjuk a gyermekeket:

- a jó megjelenésre (tisztaság, ápoltság, rendezettség),

- a kulturált viselkedés szabályaira (kérdés módja, udvariassági szokások, bocsánatkérés, köszönés módjai, a konfliktusok intelligens rendezése egymás között, az árulkodás és a jogos panasz közötti különbség felismerése, bemutatkozás, óvodán kívüli viselkedés, utazás, öltözködés ünnepeken stb.)
- az érintkezés szabályaira (tekintettartás, gesztikulálás kerülése, térközsabályozás, udvarias és halk beszéd)

Fontos feladatunk a népi kultúra értékeinek megszerettetése, a szűkebb és tágabb környezet megismerése, a szülőföldhöz való kötődés, a nemzeti identitástudat megalapozása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és cselekvés szokásrendszerének betartása. Egymást megkérlik a szabályok betartására.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben.
- Konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt. A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják.
- Ha óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást.
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit.
- Érvényesítik kezdeményező-készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- Éretté válnak az iskolába lépésre.

5.3. Az *anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósulása*

A teljes nevelési folyamat a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és a sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.

A nevelési folyamat, a spontán és irányított tapasztalatszerzést, a kötött, **fokozatosan növekvő időtartamú (5-35 perces)** és kötetlen foglalkozások rendszerét jelenti.

Helye a nevelés folyamatában

Az értelmi képességek kibontakozása, az önálló, alkotó, aktív gondolkodás alapjainak lerakása nagyon fontos helyet foglal el az óvodai nevelésben. A 3-7 éves korosztály potenciális érési és elsajátítási lehetőségei óriásiak.

Célja:

A gyermek olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket sajátítson el, értelmi képességei úgy fejlődjenek, hogy az élet egyre változó helyzeteiben jelentkező feladatokat meg tudja oldani, tudjon eligazodni a világban.

Feladata:

- A valóság megismeréséhez, összefüggéseinek feltárásához szükséges képességek harmonikus fejlődésének biztosítása.
- A megismerő tevékenységet segítő képességek (figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet, képzelet, gondolkodás) fejlesztése.

A fejlesztés tartalma:

A két feladat megoldása szerves egységben valósul meg. Nem különálló képességeket fejlesztünk, az egész értelmi szférára, a teljes személyiségre hatunk.

Az értelmi erők fejlődését mind magasabb szintű ismeretekkel, egyre nagyobb erőfeszítést igénylő új feladatok állításával segítjük elő.

Kiindulópontunk az óvodába érkező gyermek értelmi szintje, észlelésének, megfigyelőképességének fejlettsége.

3-4 éves korban elsősorban a megismerő tevékenységet erősítjük, az ehhez szükséges képességeket fejlesztjük (érezékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet) manipulációs játékok, gyakorló játékok, helyszíni megfigyelések alkalmával sokrétű tapasztalatszerzés biztosításával.

Iskoláskorig a gondolkodás, az ok-okozati összefüggések, a képzelet valóságnak megfelelő ellenőrzése irányába tolódik el a fejlesztés.

A fejlődésre döntő hatással van a nevelés-tanulás tartalma, az ismeretanyag jellege, formája és módszere. A gyermek gondolkodásának legfőbb mozgatója az érdeklődés fenntartása. A tevékenységeket a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építjük.

Ahhoz, hogy a probléma megoldására való kedv és képesség kialakuljon a gyermekben, tiszteletben kell tartanunk önállóságát. Minél több lehetőséget kell biztosítanunk ismeret- és tapasztalatszerzésre, azok rendszerezésére, bővítésére és élethelyzetekben való gyakorlására.

A fejlesztés során el kell jutnunk odáig, hogy tapasztalatait a gyermek alkalmazni tudja, ezt beszédével kísérje, beszédfejlődése pedig új irányt adjon gondolkodásának.

Programunkban úgy szervezzük a tevékenységeket, hogy a gyermekek egy adott témakörben évről évre - egyéni fejlettségüknek megfelelően - egyre bővülő ismeretanyaggal ugyanazokat a dolgokat, eseményeket tapasztalják meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- az érzékelő funkciók (látás, hallás, szaglás stb.) finomodnak,
- múltbeli tapasztalataikra építve felfogják környezetük eseményeit, jelenségeit,
- kialakul tér-és időészlelésük,
- önkéntelen figyelmük a szándékos és tartós figyelem felé halad, megfelelő érzelmi motiváltsággal kellő ideig tart,
- sokoldalú tevékenységük során formálódik és tökéletesedik megfigyelőképességük,
- képesek ún. gondolati, vagyis megértésen alapuló emlékezésre, tudatos emlékezetbe vésésre,
- képesek emlékképek kombinálására, új alkotására, különbséget tesznek a valóság és a képzelet világa között,

- meglátnak dolgok közötti összefüggéseket, a tárgyak lényegtelen tulajdonságaitól el tudnak vonatkoztatni, lényeges jegyek alapján általánosításokra képesek, szemlélhető tapasztalatból kiinduló összefüggések révén az ok-okozati összefüggéseket felismerik,
- tapasztalataiknak, ismereteiknek gazdagsága által problémamegoldó képességük az önálló problémamegoldás felé halad.

5.3.1. Az anyanyelvi és kommunikációs nevelés

Helye a nevelés folyamatában

A kisgyermek gondozása, optimális testi és lelki fejlesztése mellett nagy hangsúlyt fektetünk az anyanyelvi nevelés hatékonyságára is.

A sikeres szocializáció alapfeltétele a megfelelő beszédképesség, a nyelvi kifejezőképesség. Ez egyben a sikeres iskolai tanulmányok egyik kritériuma is.

Általános tapasztalat, hogy a mai gyermekek többsége kommunikációhiányban szenved, a személyes kontaktust sokszor a TV, a videó, számítógép helyettesíti. **Éppen ezért az óvodából ezeket száműztük, szívesebben mesélünk, óvónői előadásokkal készülünk, diafilmeket vetítünk, papírszínházzal mesélünk.**

Az embert a beszéd kapcsolja a többi emberhez, a beszéd segítségével tudja megérteni a külvilágot, ugyanúgy, mint kitárni, megmutatni saját belső világát. Mozgás, beszéd és gondolkodás egymással szoros kölcsönhatásban fejlődnek.

A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés (anya, gyermek, család), szervezett, differenciált környezet, megfelelő idegrendszer, ép beszéd- és hallásszervek kellenek.

Célja:

Bő szókinccsel, fejlett kommunikációs képességgel rendelkező, mindennemű helyzetben megnyilatkozni tudó, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.

Feladata:

- beszéd és kommunikációs képességfejlesztés, különböző tevékenységeken keresztül,
- beszédtechnikai hibák korrigálása
- grammatikai hibák korrigálása
- beszédképesség fejlesztése

A fejlesztés tartalma

Az óvodás gyermek elsősorban *érzelmi alapon, mintakövetéssel* tanul, így fokozottan igaz, hogy az óvónő, a felnőtt környezet minden megnyilatkozása modellértékű kell, hogy legyen..

Az óvónő gyermekekkel való kapcsolata elfogadó, együttműködő, kezdeményező. Egyenként megismeri a gyermekek szokásait, kedvenc játékait, napi örömeit, bánatait. Támogató, határozott és következetes magatartásra törekszik. Eszköztárában szerepelnie kell a humornak és viccnek, de kerülnie kell a gyermekre irányuló gúnyt, a fenyegetőzést.

A felnőttel való beszédkapcsolat az óvodában kiegészül a társakkal való tevékenység közbeni beszélgetéssel, ezáltal fejlődik beszédfegyelmük.

Fontosnak tartjuk, hogy életszerű helyzetekben, természetes módon *minden gyermek* beszéljen (beszélhessen) arról, ami foglalkoztatja, érdekli.

Lehetőséget teremtünk az idegen nyelvi környezetből érkező gyermekeknek arra, hogy saját anyanyelvükön is megnyilatkozhassanak.

Az anyanyelvi és kommunikációs képességfejlesztés *eszközei*: mondókák, versek, mesék, bábok, dramatikus és anyanyelvi-kommunikációs játékok.

A beszédfejlesztés leghatékonyabb eszköze a gyermek környezetében élők példamutató beszéde, a család és az óvónő kommunikatív viselkedése, gyakori szeretetteljes, türelmes beszédkezdeményezése és kapcsolata.

Az óvónő tudatosan figyelemmel kíséri a beszédtechnikai hibákat (légzéstechnika, artikuláció), ezeket a spontán beszédnél, vers-mesemondásnál példaadással korrigálja. Nagyfokú elmaradás esetén logopédiai kezelést kell igénybe venni. (ld. speciális ellátásoknál)

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

- a gyermekek beszéde összefüggő, elbeszélésük folyamatos, logikai összefüggéseket is tartalmaz
- az új szavakat beépítik beszédükbe, aktívan használják a tapasztalatszerzés során kibővült szókincsüket
- figyelmesen, nyugodtan meghallgatják mások mondandóját
- helyesen használják a névelőket, névutókat, igeidőket és módokat
- beszédüket érzelmeiknek megfelelő természetes gesztusok, arcjáték kísérik,
- tisztán, helyes mondatszerkezéssel beszélnek
- a jellemző mesefordulatok, kifejezések, hangulatfestő szavak megjelennek beszédükben.

5.3.2.A nemzetiségi nyelvi nevelés

Célja:

Az óvodai nevelés országos alapprogramjában rögzített nevelési célokon kívül a Nemzetiség óvodai nevelésének irányelvét figyelembe véve, a kisebbségi nyelvi nevelés céljai :

- A nemzetiségi nyelv közvetítése a gyermek felé, a gyermek egyéni fejlettségi szintjének figyelembevételével.
- A kultúra, a hagyomány ápolása, annak megismertetése az óvodás korosztállyal.
- A szókincs bővítése, a kiejtés gyakorlása, a beszédkészség kialakítása természetes cselekvési helyzetekben.

Feladatai:

- Fontos az érzelemgazdag (két)nyelvi légkör megteremtése, s mindkét nyelv (magyar és kisebbségi nyelv) közvetítése a gyermek felé szituáció és tevékenység közben.
- Változatos tevékenység közben gyakoroltatjuk a hallás után történő megértést, megismertetjük és megszerettetjük a nyelv zeneiségét (játékos mondókák, gyermekdalok, illetve a mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű kifejezések ismétlésével).
- A nyelvet rendszeresen, napi szituációkban gyakoroltatjuk.

A fejlesztés tartalma:

A gyermek passzív szókincsét fejleszteni kell, és nyelvi kommunikációs helyzetekben aktívvá tenni. A ritmikusan ismétlődő szövegek, mondatmodellek szemléletessé tehetők, ami által a szituációk érthetőbbé válnak a gyermek számára. A nagycsoportos korú gyermekeket meg kell erősítenünk válaszájukban, nyelvi kifejezőképességükben.

Kiemelt feladat a nemzeti kultúra, a hagyomány ápolása, továbbadása, a nyelvi kultúra, a még fennmaradt népi énekek, mondókák, esetleg mesék, versek (helyi gyűjtésűek) átörökítése, közvetítése a gyermek felé, s így az identitástudat kialakítása, erősítése. Ugyanilyen fontos a mindennapos érzelmi kötődés és a gyermek biztonságérzetének kialakítása, erősítése.

A kisgyermek kommunikációs helyzetekben gátlás nélkül, remek utánzási készséggel tanulja meg/él a helyzeteket, a nyelvet, viselkedéskultúrát és számos más mozzanatot az óvodapedagógustól mint modelltől. A gyermek életkorából adódóan kíváncsi, minden érdeklő, mindent meg akar ismerni, mindent ki akar próbálni, tapasztalatot gyűjt az őt körülvevő világról. Több érzékszervre hatóan, többször ismételt, türelmes magyarázatokkal, cselekvés közben fedeztethetjük fel vele környezetét.

A nemzetiségi nyelvi nevelést végző óvodapedagógus céljai és feladatai

Az óvodai nevelés országos alapprogramjában rögzített nevelési célokon kívül a nemzeti, etnikai kisebbségi óvodai irányelveket figyelembe véve, a kisebbségi nyelvi nevelés céljai:

- A nemzetiségi nyelv közvetítése a gyermek felé, a gyermek egyéni fejlettségi szintjének figyelembevételével.
- A kultúra, a hagyomány ápolása, annak megismertetése az óvodás korosztállyal.
- A szókincs bővítése, a kiejtés gyakorlása, a beszédkészség kialakítása természetes cselekvési helyzetekben.

A fent említett célokból következnek megvalósítandó *feladataink*.

- Fontos az érzelemgazdag (két)nyelvi légkör megteremtése, s mindkét nyelv (magyar és kisebbségi nyelv) közvetítése a gyermek felé szituáció és tevékenység közben.
- Változatos tevékenység közben gyakoroltatjuk a hallás után történő megértést, megismertetjük és megszerettetjük a nyelv zeneiségét.
- A nyelvet rendszeresen, napi szituációkban gyakoroltatjuk.
- Kiemelt feladat a nemzeti kultúra, a hagyomány ápolása, továbbadása, a nyelvi kultúra, a még fennmaradt népi énekek, mondókák, esetleg mesék, versek (helyi gyűjtésűek) átörökítése, közvetítése a gyermek felé, s így az identitástudat kialakítása, erősítése.
- Ugyanilyen fontos a mindennapos érzelmi kötődés és a gyermek biztonságérzetének kialakítása, erősítése.

A német nemzetiségi nyelv megszerettetése

A nemzetiségi óvodába jelentkező gyermekek nagy valószínűséggel magyar anyanyelvűek. Ezért meghatározó az érzelmi biztonság megteremtése és a fokozatosság elve.

A gyermek érdeke – és a nyelvi minőségi munka is – megkívánja az óvodapedagógustól, hogy a nyelvi kommunikációs helyzetekben beszéde, hanghordozása összhangban legyen gesztikulálásaival, mimikájával, egész testtartásával és belső érzélemvilágával. Semmiféle gondot nem okoz a gyermeknek, ha az óvodapedagógus a

nemzetiségi nyelven beszél hozzá, a már korábbról ismert szavak és az egyértelmű metakommunikatív jelzések segítik őt a megértésben.

Ennek érdekében *olyan óvónőket igyekszünk alkalmazni*, akik maguk is szívesen beszélnek és jól beszélnek a német nyelvet, szívvel-lélekkel vállalják a még fellelhető nemzetiségi kultúrkincs megismertetését, gyűjtését, s ezt örömmel közvetítik a gyermekek felé.

A kétnyelvűség súlypontja kiscsoporttól folyamatosan nagycsoportos korra helyeződhet át úgy, hogy a gyermekcsoport életét jellemzően a kisebbség nyelvén szervezzük meg. Elegendő időt biztosítunk a gyermek egyéni képességeinek kibontakoztatására, fejlesztésére, kíváncsiságának, igényeinek – lehetőség szerinti – kielégítésére, problémái megoldására. A mindennapokban mindkét (magyar és nemzetiségi) kultúra közvetítésének apró lépésekben történő átadását, ápolását valósítjuk meg.

Az óvodás gyermek sem írni, sem olvasni nem tud, utánzással sajátítja el ismereteit. Így van ez az anyanyelvi nevelés, vagy bármely más ismeretszerzési formában, legfőképpen a nemzetiségi nyelvi nevelés terén.

Nagyon fontos tehát az óvónő modell szerepe, akit a gyermek utánoz. Az óvónő beszélje jól a nyelvet, fogalmazzon egyszerűen nemzetiségi nyelven.

A német nemzetiségi nyelven mondott mondatokat, kifejezéseket először anyanyelvén, mozdulatokkal vezesse be, majd ugyanezekkel a mozdulatokkal kísérje a másik nyelven is.

A nyelvi fejlesztés illeszkedése a heti- és a napirendbe (Fokozatosság elve)

A német nyelvű foglalkozások témái kapcsolódnak a magyar nyelven zajló egyéb tevékenységi formák témáihoz (környezet, ének, mese-vers stb.).

Az óvónő a beszoktatás, az érzelmi kapcsolat kialakítása után reggelenként német nyelven fogadja már a kiscsoportos gyermekeket is.

A köszöntés, kézmosás, egyéb testápolási teendők (papír zsebkendő használata, fésülködés, stb.), naposi munka, öltözködés (udvarra), illetve a reggelizés irányítása is fokozatosan tér át a német nyelvre.

Természetesen a játékirányítás és az esetleges konfliktusok kezelése magyarul kell, hogy történjen, de a szavak, a megismert kifejezések egyre gyakrabban jelentkeznek a játék folyamatában is.

Az óvónő a mindennapos **mozgástevékenységet** is igyekszik németül irányítani. Természetesen ebben is érvényesül a fokozatosság, mint pedagógiai alapelv.

A nyelvi fejlesztés kapcsolata a többi tevékenységi formával

A játék

Miként a fentiekből kiderül: a nyelvi tartalmakat nem „megtanítani” kell az óvodáskorú gyermekeknek.

Egyszerűen engedjük, hogy a maga módján megélje őket a legkülönbözőbb, általunk megtervezett és kezdeményezett játékformákban.

A játékot, mint az óvodás gyermek elsődleges tevékenységét és leghatékonyabb eszközét nemcsak „motivációs eszköznek” tekintjük, ahogyan ez a nyelvpedagógiában szokásos. Ez a nyelvsajátítás legegyszerűbb színtere: a játék és a játékos foglalkozások során történik a nyelvi jelrendszer megfelelő szintjének fejlesztése: a szókincsbővítés, a szó-, a mondat- és a szövegszintű fejlesztés.

A szókincs fejlesztésében figyelemmel kell lennünk arra, hogy az egyszerűbb, kevésbé igényes szókincs felől a bonyolultabb felé haladjunk. A szitutatív nyelvelsajátítás előnye, hogy a megértett és élvezetes szituációt, s a benne előforduló nyelvi elemeket megjegyzi és utánozza a kisgyerek, ha azok mennyisége korának és nyelvi szintjének megfelel. Ez a folyamat független a nyelvtani tudatosságtól, spontán módon rögződik az átélt pozitív élmény hatására.

A játék legcsodálatosabb vonása az, hogy felszabadítja a gyermeket. Megszünteti a gátlásokat, mindig jó érzéssel és örömmel, sok esetben pozitív visszajelzésekkel és dicséretekkel párosulva sikerélményekhez vezet. A magatartásformákat is befolyásolhatja (pl. szerepjáték).

Játék közben az óvónő indirekt módon, de tudatosan kapcsolódik be a játékba, maga is játszótársává válik. A mindenható felnőttből cselekvő társ lesz, aki együtt játszik a csoporttal, irányít és észrevétlenül korrigál, méghozzá úgy, hogy a hibásan kimondott beszédtöredékeket helyesen megismétli.

A mozgás

A testnevelés irányításához világos, pontos, érthető, mindenki számára egyértelmű kifejezések szükségesek, ezért a nagy testnevelés foglalkozás mindenképpen magyar nyelven történik.

A mindennapos frissítő mozgás viszont lehetőséget ad a gyerekek számára a testrészek megismeréséhez, a térbeli tájékozódásuk fejlesztéséhez német nyelven, ezért ez mindenkor németül történik. Ezáltal fejlődik szókincsük, feladatértésük, megtanulnak egyszerűbb térbeli irányokat (le-fel, oldalt-mellett, alatt-felett, stb.), testrészeik nevét.

Külső világ tevékeny megismerése

A foglalkozások témái kapcsolódnak a mindenkori környezetismereti foglalkozásokhoz. Amit már megtanultak és biztonsággal tudnak magyarul, feldolgozásra kerül németül is.

Ilyen témák: bemutatkozás, jelek, életkor, család, időjárás, öltözködés (főbb ruhadarabok megnevezése), testrészek, számok, különféle matematikai fogalom párok (kicsi-nagy, rövid-hosszú, stb.), járművek, állatok, bútorok, színek, gyümölcsök, zöldségek. Ezek nem csak önálló, német nyelvi foglalkozásokon jelenhetnek meg, kiegészíthetik az egyébként magyar nyelvű környezeti foglalkozásokat is.

Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Ez talán a legfontosabb területe a német nemzetiségi foglalkozásoknak, hiszen a gyerekek számára ez határozza meg az érzelmi kötődést a német nyelvhez. Lehetőséget ad német énekek, mondókák, illetve eredeti, nemzetiségi gyerekjátékok játszásához.

A mondókák, dalok ritmusa, dallama, játékos, könnyed mozgásformái igen közel állnak az óvodás korosztály játékgényéhez. Az óvónő fontos feladatai közé tartozik, hogy minél több alkalmat biztosítson ezekhez a játékokhoz.

Az ehhez kapcsolódó anyag kiválasztásához segítséget nyújt az összeválogatott szöveggyűjtemény.

A már megtanult német anyag kapcsolódhat a magyar foglalkozások anyagához (az óvónő felhasználhatja pl. a halk-hangos, vagy a magas-mély érzékeltetéséhez.).

Mivel a cél egy kultúra átadása, a foglalkozások színesítése végett a gyerekek ismerkedjenek a nemzetiségi hagyományokkal, népszokásokkal, gyerekjátékokkal, táncokkal. Évenként tanuljanak egy sváb táncot, ismerkedjenek meg a helyi népviseletekkel, régi használati tárgyakkal.

Tudásukat bemutathatják szüleiknek és társaiknak a májusi nyílt nap alkalmával. A népviseletekkel való ismerkedéshez segítséget nyújtanak az óvodában rendelkezésre álló nemzetiségi ruhák, ezt a táncok bemutatásánál, egyéb ünnepi alkalmakkor viselhetik.

A zenehallgatás fontos része a csoport mindennapi életének. Az óvónő adjon lehetőséget, hogy a gyerekek ezen a területen is ismerkedhessenek a falu kultúrájával, hallgathassanak sváb népzenet. Az intézmény folyamatosan bővülő CD-gyűjteményét nemzetiségi zenei felvételekkel, (helyi gyűjtésekkel is) gazdagítsa. A gyerekek szüleikkel lehetőség szerint látogassák a helyi nemzetiségi szervezetek rendezvényeit (felsorolás időpontokkal az éves munkatervben).

A lehetőségek felméréséhez, egyeztetéséhez a Német Kisebbségi Önkormányzat felajánlotta segítségét.

Verselés, mesélés

Az óvónő segítségével évente legalább egy mesét dramatizáljanak a gyerekek.

Mivel a gyerekek számára az idegen nyelvű lírai versek nehezebben érthetőek, ezért különösen a kicsiknél az óvónő törekedjen arra, hogy minél érthetőbb történettel, egyszerű szereplőkkel ismertesse meg a gyerekeket a verstanulás során. Az óvónő bábozzon rövid versikét, mesét. A dramatikus játékok kiválasztásánál sorra kerülhetnek pl. a magyar testnevelésben is előforduló utánzójátékok, ezúttal német irányítással (lufifújás, tegyük úgy, mintha szélben hajladozó faágak lennének, stb.).

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Amennyiben a foglalkozásból a játékba átvezető jellegű, a dicséret és biztatás történhet német nyelven, egyébként ez a tornához hasonlóan magyar nyelven történik.

Munka jellegű tevékenységek

Változatos, mindennapi munkajellegű tevékenységeket az óvodában is végeznek a gyerekek, ez számukra nemcsak munka, hanem örömforrás, szívesen végzett cselekedet, de nevelő célzatú kötelezettség is (naposi munka, teremrendezés, eszközök előkészítése, elrakása, kertészkedés, stb).

Fő feladataink

- munkajellegű tevékenységek közben a gyermek passzív szókincsének kialakítása, bővítése;
- mondatmodellek alkalmazása a cselekvéses szituációkban, nagyobb gyermekeknél a mondatmodellek használatára serkentés;
- a munkajellegű tevékenységek fázisainak megismertetése a gyermek egyéni képességeinek, fejlettségének figyelembevételével;
- elegendő idő biztosítása a munkafázisok elsajátítására, a feladat elvégzésére, befejezésére.

A nyelvi fejlesztés jellemzői

A 3-4 éves gyermekek tanulják meg saját jelüket, tudjanak bemutatkozni.

A csoport fejlettségi szintjének megfelelően tudjanak 2-3 éneket, verset, dalos játékot. Szüleikkel vegyenek részt az iskolai német nemzetiségi napon, hallgassanak német nemzetiségi népzene.

A környezeti témák kapcsolódjanak a magyar környezet foglalkozásokhoz. Bizonyos idő elteltével a mindennapos frissítő mozgást is németül tartsák. A gyerekek köszönjenek, étkezésnél kívánjanak németül jó étvágyat. Az óvónő tavasszal már irányítsa a testápolási teendőket is németül. Kiscsoportban a német foglalkozások januártól kezdődnek.

A **4-5 éves gyerekek** társaik jelét is tudják. Az óvónő bővítse az ének, dalok, körjátékok, versek, rigmusok számát. Látogassanak el az iskola nemzetiségi tagozatának 1. osztályába, tanuljanak sváb táncokat.

Az **5-6-7 éves gyerekek** ismeretanyaga már bővebb. Nagycsoportra már a magyar foglalkozásokhoz kapcsolódó összefüggő foglalkozásaik vannak.

A fejlesztés várható jellemzői óvodáskor végére

- szívesen vesznek részt a foglalkozásokon, társaikra vigyáznak, egymásra odafigyelnek;
- képről tudnak egyszerűbb megállapításokat tenni;
- a gyerekek eljutnak a nyelv megértésének szintjére, egyszerű, alannyal-állítmánnyal rendelkező mondatokkal választ is tudnak adni;
- megértik az egyszerűbb szak- és vezényszavakat (5 perces torna), térformákat, irányokat.

A német nemzetiségi nevelés eszközrendszere

A hagyományosan használt óvodai eszközökön (bútorok, játék- és foglalkozási eszközök, gondozási, tisztálkodási szerek) kívül folyamatosan bővítendő eszköztár a csoport részére.

A német nemzetiségi kultúrát közvetítő

- gyermek- és szakmai irodalom,
- zenei nevelést segítő gyűjtemények
- jellegzetes német nemzetiségi játékok, foglalkozási anyagok
- egyszerű népi viselet

Fedezete az intézmény éves működési költségvetéséből, illetve az évenként kötelező eszközökre elkülönített alapból a nemzetiségi csoportra arányosan eső összeg.

6. Az óvodai élet tevékenységformái

6.1. A játék

Helye a nevelés folyamatában

A játék a kisgyermekkor legfontosabb tevékenysége, az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A gyermek tapasztalatait, élményeit játssza el sajátos, gyakran átalakított formában.

A játék örömforrás, maga a cselekvés, a manipuláció, az átélés szerez örömet. A játék motivációja magában a tevékenységben van.

A kisgyermek játék útján *ismerkedik a világgal*, tárgyakkal, jelenségekkel, eseményekkel, ezáltal pozitív hatással van az értelmi képességekre, emellett lehetőséget biztosít a szociális kreativitás fejlődésére is (magatartásmódok, szerepcserék, mások ötleteinek elfogadása).

A játékot kísérő *érzelmek* közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermekek *beszédkedve*. Fejlődnek a gyermekek közötti *társas kapcsolatok*, s játék közben válnak közelivé és elfogadhatóvá a *viselkedési szabályok*.

Ebben az életszakaszban többet tapasztal (tanul) a gyermek, mint később, egész életében. A tanulási folyamat szinte teljes egészében a játékban talál közvetítő közegére.

Feladatok:

- a szabad játék feltételeinek megteremtése (megfelelő légkör, hely, idő, társak, eszközök)
- tapasztalatszerzés, és élménynyújtás
- a játék közvetett irányítása - az óvónő feladata
- a gyermekek fejlődését elősegítő játékfajták biztosítása

A fejlesztés tartalma:

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga ebben az életkorban. Ezt csak akkor teheti meg, ha megfelelő tapasztalatokkal, élményekkel rendelkezik, s ha megfelelő körülményeket, feltételeket biztosítunk számára. Környezetünkben számos közvetlen élményszerzési lehetőségre van mód: pékség, fodrászat, virágüzlet, orvosi rendelő, posta, élelmiszer bolt, hentes üzlet, gyógyszertár, építkezések, stb.

Elsősorban nyugodt, *kiegyensúlyozott légkör* szükséges, melyben a gyermekek szabadon választhatnak a nekik tetsző játéktevékenységek közül. Módjukban áll dönten, mit, hol, kivel akarnak játszani.

Nézelődhetnek, vagy elmélyülhetnek a játékban, kijátszhatják érzelmeiket. Számolnunk kell azzal is, hogy a gyermekek negatív tapasztalatai is megjelennek. Ilyenkor nagyon fontos az óvónő jelenléte.

A jó játékhoz *megfelelő helyre*, egyszerű, *alakítható játékszerekre*, sokféle anyagra van szükség. A hagyományos játékok mellett az évszakonként elérhető anyagokból (termések, kavics, kagyló, csutka, csuhé stb.) készített eszközök nagyszerű kiegészítői a falusi környezet adta élményanyag kivetítésének a játékban. Készítésüket a gyermekek maguk is elsajátíthatják.

Az elmélyült, nyugodt játékhoz állandó és ideiglenesen kialakított játszóhelyek szükségesek, az alakíthatóságot bizonyos szabályok betartása mellett lehetővé tesszük.

Folyamatos napirendünkkel rugalmasan alkalmazkodunk a játék feltételeihez, csak annyi helyet és időt veszünk igénybe egyéb tevékenységre (pl. reggelizés) amennyi feltétlenül szükséges.

A játékidő nagy részét a gyermekek által kezdeményezett spontán kialakult tevékenység tölti ki. A csoport összetételétől, a gyermekek egyéni képességeitől függően szükség van az óvónő által kezdeményezett és irányított játékokra is. Az óvónő a játékban elsősorban partner szerepet tölt be, együttműködik és segít.

A játék örömét fokozza, ha az óvónő maga is szívesen játszik, sok mozgásos játékot kezdeményez. Játék közben alkalma nyílik *a gyermekek jobb megismerésére*, erre alapozhatja további fejlesztő munkáját.

Játékfajták óvodáskorban:

A 3 éves kort megelőző fejlődési szakasz jellemzője a *gyakorlójáték*.

A játéknak ezen a fokon a tárgyak tulajdonságaival, egymással való viszonyával, működésével ismerkednek a gyerekek. A gyakorlójáték gyakorisága a beszéd megjelenésével egyidejűleg csökken. Elemeiben azonban későbbi korban is újra megjelenik, valahányszor a gyermekek új képességet szereznek, új dologgal ismerkednek.

Nagyon fontos, hogy a gyakorlójátékhoz megfelelő mozgásteret, időt és eszközt biztosítsunk. Az óvónőnek fel kell figyelnie arra, ha egy gyermek huzamosabb ideig a gyakorlójáték szintjén marad.

A *szerepjáték* a gyakorlójátékra épülő magasabb szintű játékfajta, mely a tapasztalatokon kívül feltételezi a társas kapcsolatok valamilyen kialakult formáját.

A vállalt szerepeken keresztül a gyerekek megjelenítik a valóság számukra lényeges elemeit, miközben alakulnak a közöttük lévő társas kapcsolatok (együttműködés, alá- fölérendeltség, viselkedési formák), fejlődik akaratuk, önállóságuk, beszédképességük, gondolkodásuk stb. A szerepjátékban számos eszközre van szükségük a gyermeknek, ezeket sok esetben az óvónőkkel közösen, a nagycsoportosok esetleg önállóan barkácsolják össze.

A szerepjátékot gazdagítja az irodalmi élményekre épülő *dramatizálás, bábozás*.

A báb mögé bújva a félénkebb gyermekek is szívesen szólalnak meg.

Minden csoportban gondoskodunk jelmezekről, kellékekről, eszközökről.

Sokféle anyagot gyűjtünk, lehetővé tesszük ezek felhasználását a gyerekek ötletei, fantáziája szerint. A szerepjáték kiváló *lehetőség a gyermekek megismerésére, személyiségfejlesztésére*.

A játék fejlettebb fokán a gyerekek valamilyen *szabályhoz* alkalmazkodnak.

A szabálytanulás ugyan elkezdődik már csecsemőkorban, megjelenik a gyakorlójátékban is, ezek azonban még nem tudatosan vállalt szabályok

A szabályjátékok egyes fajtái a gyermekek mozgását, mások elsősorban értelmi képességeiket fejlesztik.

Megtanulják a magatartás alapvető formáit: alkalmazkodást, szerénységet, mértéktartást, sikerélményt, eredményre törekvést, és talán a legnehezebbet, a kudarcűrést. Ez a játék - ha érdekes és vonzó, ha a szabály érthető számukra - a nagycsoportosok kedvelt tevékenységévé válik.

Az óvónő részvétele, figyelme a szabályjáték során különösen fontos.

Könyvtárunkban a mozgásos és értelemfejlesztő játékok többféle gyűjteménye elérhető, ezeket óvónőink segítségével tovább gyarapítjuk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek szeretnek és tudnak játszani.
- A környezetükben megfigyelt jelenségeket, élményeket képesek megjeleníteni, újra átélni játékukban.
- Önállóan kezdeményeznek szerep- és szabályjátékokat. Elosztják a szerepeket, betartják a szabályokat, egymáshoz és a szabályokhoz is tudnak alkalmazkodni.
- Elfogadják egymás véleményét, javaslatát, a konfliktusokat megoldják.
- Képesek problémahelyzeteket megoldani (puzzle, kártya, dominó).
- Egyszerűbb kiegészítő eszközöket önállóan elkészítenek, játékukban felhasználgják azokat (bábok, dramatizálás, szerepjáték, konstrukciós játék kiegészítő eszközei).

6.2. A külső világ tevékeny megismerése

Az ember környezetkultúrája, környezethez való viszonya születésétől kezdve alakul, óvodáskorban ennek tere a külső világ tevékeny megismerése.

Helye a nevelés folyamatában

A kisgyermek első tapasztalatait környezetéből meríti.

A különböző hatások ellenére a **családi nevelésnek** alapozó, a fejlődés folyamán a személyiség jellemzőinek kialakulásában **elsődleges szerepe van**.

Az **óvoda** környezetével, tevékenységrendszerével két fontos területen **járulhat hozzá** az otthonról hozott tapasztalatok gazdagításához:

- más jellegű tevékenységet kínál a gyermeknek
- a gyermektársak, a derűs nevelői attitűd

Mindezek eredménye a személyiségfejlesztés környezeti feltételeinek kiszélesítése, az óvodán kívüli nevelés kiegészítése és a hátrányok kompenzálása.

Célja:

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésformák kialakítása, amelyek meghatározzák a természettel és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus együttélést.

Feladata:

- természeti és társadalmi környezet megfigyelése, tapasztalatok szerzése,
- **Környezet és természet védelem, környezettudatos gondolkodás és magatartás megalapozása** élményalapú tapasztalatokkal, változatos tevékenységekkel.
- néphagyományok ápolása,
- környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása,

A fejlesztés tartalma:

- **A környezetismeret**
- **A hagyományápolás**
- **A környezet formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása**

6.2.1. Környezetismeret

A gyermekek koruknak megfelelően ismerkednek a **családdal**, beszélgetnek a család szükségleteiről, munkájáról, a családtagok jogairól, egymáshoz való viszonyáról, az együttélés konkrét tapasztalatairól.

Óvodai életük során megtapasztalják a szeretet, tisztelet, a részvét, az őszinte együttérzés, a segítő szándék, a megértés érzését. Nevelőmunkánk során igyekszünk elérni, hogy magatartásukban megnyilvánuljon a tolerancia és az önfegyelem.

Az **óvoda** új környezet a gyermekek számára, ezért fontos, hogy megismerése érzelmileg pozitívan hasson. Megismerése során egyre nagyobb biztonsággal és

otthonossággal mozognak az óvodai környezetben. A gyermekek megismerik a felnőttek óvodai munkáját, saját közreműködésükkel ők is hozzájárulnak környezetük ápolásához.

Gyermekeink tapasztalatokat szereznek az óvoda környezetében megfigyelhető *foglalkozásokról* (kereskedelem, építkezés, stb.). Megismerkednek az orvos, a védőnő, fogorvos munkájával.

Megnevezik az *emberi testrészeket*, ismerik érzékszerveiket, azok funkcióit, védelmét, gyakorolják önálló tisztán tartásukat.

Gyakorolják a helyes gyalogos *közlekedést*.

Megismerkednek a közlekedés alapszabályaival. A nagy csoportosok szeptemberben részt vesznek az Örökmozgó Alapítvány szervezésében megrendezésre kerülő Közlekedési napon, ahol megismerhetik a Mentők, Tűzoltóság, Rendőrség munkáját, járműveit is.

Megfigyelik a napszakokat, gyakorolják az ehhez kapcsolódó tevékenységeket, hogy időérzékük fejlődjön.

Megismertetjük őket a kisebb-nagyobb *időegységekkel* (év, évszak, hét, nap). A természeti környezetet az évszakok változásain keresztül közvetlen megfigyeléssel tapasztalják meg.

A *növény- és állatvilág* megismerése fontos része a környezet megismerésének,

Környezetalakítás, környezetvédelem

A gyermek tevékenységével tapasztalatokat szerez, azokat feldolgozva visszahat környezetére.

A gyakorlás egyik formája a szabad, kötetlen játéktevékenység.

A gyakorlás másik módja a természetes élethelyzetekben történő környezet-átalakítás. Játéktér kialakítása meséléshez, bábozáshoz, körjátékhoz, szabályjátékhoz, tornához stb.

A természeti környezetből évszakonként összegyűjtött anyagok (toll, kavics, levél, termés, csuhé, stb.) elhelyezése és a csoportszoba évszakonkénti díszítése is ilyen tevékenység. Ezek az anyagok a külső környezet átalakításában is nagy szerepet játszanak.

A *környezetvédelem* a környezet ismeretén, megbecsülésén, rendben tartásán alapul. Fontos nevelési feladat, hogy a gyermekek védjék az élő környezetet, gondoskodjanak életfeltételeik biztosításáról, ne rongálják, ne pusztítsák azt. Tudják, hogy minden élőlénynek joga van az élethez.

A jövő környezetét a jelen óvodásai fogják alapvetően meghatározni, ezért nagyon fontos az óvoda *szemléletalakító* tevékenysége.

A szemléletformálás alapvető eleme a szelektív hulladékgyűjtés megszervezése, a takarékos víz és energiafelhasználásra szoktatás az óvodában, mely elvárásként fogalmazódik meg dolgozóink, ajánlásként a családok felé.

A környezetvédelem kiterjed az emberre is, mint a társadalmi környezet egyedi és megismételhetetlen egységére.

Az idősek *tisztelete*, a kisebbek, gyengébbek segítése, védelme, egymás munkájának megbecsülése - a környezetvédő magatartás kialakulásának feltétele.

6.2.2. Hagyományápolás

A hagyományok ápolása – beleértve a német nemzetiségi szokásokat is – továbbra is fontos területe az értékek közvetítésének.

Munkánk során hónaponként számba vesszük a természet változásaihoz kapcsolódó jeles napokat, naptári és egyházi ünnepeket, szokásokat és eseményeket.

Az ünnepek jelentős események óvodáink életében.

A jeles napokhoz kapcsolódó élmények erősítik a gyermekek összetartozását, a szokások kialakítását. Ünnepeinken keresztül is ismerkednek az őket körülvevő szűkebb és tágabb világgal, múltunk és jelenünk szokásaival.

Az ünnepi készülődést öröm, vidámság, boldog várakozás jellemzi, ebben tevékenyen részt vesznek a gyerekek is (díszítés, takarítás, játékok tisztítása, rendezése).

Emeli az ünnepnap hangulatát az ünneplő öltözék, a feldíszített csoportszoba, az egymásnak (kisebnek, szülőknek, társaknak) készített meglepetés.

Az óvodai élet hagyományos ünnepeit a négy intézményben a helyi adottságok, sajátosságok figyelembevételével szervezzük, ebben igen nagy szerepe van a felnőtt közösségnek.

Kedves hagyomány minden csoportunkban a gyermekek születésnapjának megünneplése.

A köszöntés formája csoportonként változó.

Ünnepeink kiváló alkalmat nyújtanak az összetartozás érzésének mélyítésére, a csoporton belüli, illetve a csoportok közötti együttműködésre.

Ünnepek, hagyományörzés óvodáinkban

Közlekedési nap Nagycsoportosok részére az Örökmozgó Alapítvány szervezésében.

Mihály napi vásár A Vadvirág óvodában közös óvodai ünnep, rendezője a hagyományörző csoport (a vásárfiát, játékokat a nevelők, gyermekek közösen készítik)

Benedek Elek Nap A magyar népmese napja- pedagógusaink meseelőadással lepik meg a gyerekeket.

Meserét-nap Sportdélután a családok bevonásával.

Almaszüret Óvodánkénti szervezésben, buszos kirándulás.

Szüret Meserét óvoda szüreti mulatsága, a Vadvirág óvoda szüreti bálja közös óvodai rendezvény

Ősz-kiállítás A Csicsergő és a Vadvirág óvodában

Márton-nap Lámpáskészítés a nemzetiségi csoportban. A Csicsergő óvodában a nagycsoportosok lámpásokkal, dalokkal, tánccal keresik fel a kisebbeket..

Mikulás Csoportonkénti ünnep

Luca-nap A Vadvirág óvodában a Mackó csoport szervezésében

Karácsony Minden óvodában közös ünnepség

Farsang Minden óvodában csoportonként, melyet a Csicsergő és a Meserét óvodában megelőz egy közös játék, meglepetés műsor

Mackó nap Csicsergő óvodában környezeti tartalommal egész napos játék a kedvencekkel

Március 15. Megemlékezés csoportonként, séta a Petőfi szoborhoz, Csicsergő óvodában toborzás és táncház

Húsvét Csoportonként

Kisze úsztatás Csicsergő óvodában

Madarak és Fák napja, Csicsergő családi nap

Gergely -járás Iskolai kedvesináló több oviban

Majális Májusfa állítása az óvoda udvarán, népi játékok

Anyák napja A kiscsoportban műsorral köszöntik az édesanyákat, a nagyobbak köszöntővel, ajándékkal készülnek az otthoni ünnepre.

Évzáró Nyílt óvodai ünnepély, meghívott vendégekkel

Kirándulások, kisebb séták a városban

Célja: évszakhoz kapcsolódó megfigyelések
közlekedési ismeretek gyakorlása
ismerkedés a község nevezetességeivel
a csoporttársak lakhelyének felkeresése, tájékozódás a településen
Biatorbágy kedvelt kirándulóhelyeinek megismerése, közös élmények
szerzése.
A fenntarthatóság elvei szerint fontos épített és természeti környezetünk megismerése, pozitív hozzáállás, érzelmi kötődés kialakítása, és védelme.
(*Iharos, Erdei Óvoda, Patakpart, Halastó, Viadukt, intézmények, emlékhelyek megismerése, Pékség, Faluházban rendezett színházi előadások, kiállítások látogatása, Könyvtár*)

6.2.3. Környezetünk formai és mennyiségi viszonyainak megtapasztalása

A környező valóság fontos jellemzői a formai és mennyiségi viszonyok. A környezet tárgyai, jelenségei egyéb tulajdonságaikon kívül mennyiségi jellemzőkkel is rendelkeznek. A matematikai nevelés óvodai életünk minden területén megjelenik.

Célja:

hogyan gondosan felépített terv szerint fejlessze a gyermekek ismereteit környezetükről, önmagukról és a közöttük lévő kölcsönhatásáról. **Fontos, hogy ezt tudatosan kihasználjuk, verbális megerősítéssel tudatosítsuk a gyermekekben. Számítalan lehetőséget találhatunk mindennapi életünk folyamán, amikor a matematikai fogalmak megismerésére mód nyílik.**

A matematikai tapasztalatszerzés természetes környezetben a legeredményesebb.

Kihasználjuk a játék, vagy egyéb tevékenységek során adódó spontán lehetőségeket. Pl.:

öltözködéskor: hosszabb-rövidebb kabát, cipőfűző

mosakodáskor: kevesebb - több víz, szappan

csoportszobában: magasabb - alacsonyabb bútor

régi - új játék

kisebb - nagyobb könyv (rendezés)

több - kevesebb asztal, szék

számosság (autók, babák)

séta alkalmával: távolság, közel - messze

zárt - nyitott ablak, kapu

széles - keskeny járda, úttest

sorszámolás (a harmadik ház az óvoda)

játékok - bújócska: térbeli tájékozódás, irányok

gyurma: formaalakítás, geometriai ismeretek

puzzle: analízis - szintetizáló képesség stb.

A matematikai helyzetekben megengedjük a tévedés lehetőségét, de mindig tisztázzuk a helyes megoldást.

Kérdésekre, saját ötleteik kifejtésére ösztönözzük őket.

Engedjük, sőt szorgalmazzuk és dicsérjük a kreatív ötleteket.

A szervezett matematikai tevékenységek

Célja: hogy gondosan felépített terv szerint fejlessze a gyermekek ismereteit környezetükről, önmagukról és a kettő kölcsönhatásáról.

A szervezett tevékenységek játékra épülnek. Olyan helyzeteket teremtünk, hogy a gyermekek matematikai tapasztalatokhoz jussanak.

Feladata

- tevékenység központú matematikai tapasztalatszerzés
- az értelmi képességek és a logikus gondolkodás fejlesztése

Főbb tevékenységek a matematikai tapasztalatszerzés területén:

- Megfigyelés, összehasonlítás, szétválogatás tulajdonságok szerint, saját szempontok alapján,
- Sorbarendezés mennyiségi tulajdonságok, felismert szabályosság szerint,
- A számfogalom megalapozása mérési, összemérési feladatokkal, mennyiségekkel, halmazokkal, különböző egységekkel,
- Tapasztalatszerzés a geometria körében: építés térben, síkbeli alkotások, geometriai formák felismerése,
- Tükörrel való tevékenység, mozgások tükör előtt (fontos feltétele a téri percepció kialakulásának),
- Tájékozódó képesség fejlesztése térben és síkban (testnevelés, rajzolás, énekes kör- és szabályjátékok stb.)

A matematikai nevelés anyagát a gyakorlatban már megtapasztalt ismeretek alkotják.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Ismerik nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, lakásuk címét.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően megnevezik, igényesek testük tisztaságára.
- Megkülönböztetik a jobb és bal oldalt, dominanciájuk kialakult.
- Gyakorlottak lesznek az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket, járműveket, tudják, hogy azok az emberek munkájaként készülnek és az emberek munkáját könnyítik.
- Ismerik a környezetükben lévő intézmények nevét, rendeletetését.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, ismerik jellemző tulajdonságaikat. Felismerik és megnevezik a napszakokat, a hét napjait.
- Ismerik a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudják, hogy a növényeket gondozni kell, ismernek néhány növényápolással, természetessel kapcsolatos munkát (ásás, gereblyezés, kapálás, vetés, szántás, aratás)

- Ismerik és megnevezik a környezetükben élő állatokat, tudják csoportosítani tulajdonságaik szerint. Ismernek néhány erdei és vadállatot, néhány madarat - költözőt és nálunk teletölt, ismerik óvásukat, védelmüket.
  - Ismerik, megnevezik és megkülönböztetik környezetük színeit, gyakran észlelt tárgyak és jelenségek külső jegyeit, feltűnő összefüggéseit.
  - Képesek *matematikai jellegű* helyzetről, problémáról saját gondolataikat szabadon is elmondani, egymás állításainak igazságát megítélni; jól ismert tulajdonságok szerint válogatást, összehasonlítást, sorba rendezést végezni.
  - Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatos kifejezéseket, (több-kevesebb, ugyanannyi, rövidebb-hosszabb stb.)
  - Önállóan is össze tudnak mérni hosszúság jellegű mennyiségeket, két halmazt párosítással az elemek különféle tulajdonsága szerint is.
  - Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással, többet, kevesebbet, ugyanannyit.
  - Meg tudnak számolni tárgyakat, legalább 10-ig oda - vissza. Számfogalmuk kialakult, elemi műveletekre képesek 10-es számkörön belül.
  - Építéseik, síkbeli alkotásaik legfőbb eredménye szemléletfejlődés: azonosítani tudnak különféle helyzetekben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat. Ezeket másolni is képesek.
- A térben való tájékozódásban értik és tudják, használják az irányokat, névutókat.

6.3. A mozgás

Helye a nevelés folyamatában

A mozgás a gyermek napi tevékenységében szinte állandóan jelen van, a testnevelés keretein belül tervszerűen, de egyénre szabottan valósítja meg feladatait.

A téri irányok, különböző formák, a testrészek megismerésével gyarapodnak ismereteik. A hallott, látott és elvégzett cselekvések elősegítik a fogalomalkítást és a keresztcsatornák fejlődését.

Fejlődik "ÉN" tudatuk, szociális énjük. A közös mozgás öröme elősegíti a társas kapcsolatok alakulását, közben fejlődik önuralmuk, együttműködő képességük, akaratuk. Kialakul az egészséges versenyszellem.

Célja:

- A gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése.
- A szellemi aktivitás előkészítése a gyermekek változatos tevékenykedtetésén, fizikai aktivitásán keresztül.

Feladata:

- a fizikai állóképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom növelése,
- a nagy- és finom mozgások és a fizikális erőnlét fejlesztése,
- egyensúlyfejlesztés, szem- kéz, szem-láb koordináció, ritmusérzék- fejlesztés
- a testséma fejlesztése, a helyes testtartás kialakítása
- a problémamegoldó képesség erősítése mozgásos tevékenységgel elvégzett feladatmegoldásokkal.
- a mozgással kapcsolatos szókészlet fejlesztése,
- egészséges versenyszellem kialakítása.

A mozgásfejlesztés tartalma

A szabad mozgástevékenységnél cél a természetes mozgáskedv és mozgásigény kielégítése, kedvük szerint, bátorságuk szerint tornaszeren, udvari játékon. **A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.**

- A **mindennapos irányított mozgásos tevékenység** a napirendben fontos szerepet játszik, nemcsak felfrissíti, edzi a gyerekeket, de elősegíti mozgásszintjük és testi képességeik fejlesztését. Mozgásanyaga előkészíti és begyakorolja a testnevelés foglalkozások mozgásfajtáit. **Törekszünk arra, hogy a gyermekeknek lehetőleg minden nap a szabad levegőn biztosítsuk a fejlődésükhöz elengedhetetlen mozgásos tevékenységet.**
- **Testnevelési foglalkozások:** minden csoportban hetente két alkalommal kötelezően szervezett tevékenység, ebből az egyik helyettesíthető valamilyen kötött keretű sportfoglalkozással (verseny és ügyességi játékok, hosszabb séta).

Az óvodáskorú gyermekek számára a mozgás létszükséglet. A testedző játékok a természetes mozgásra épülnek, mert ezeket minden nehézség nélkül el tudják végezni.

Járások, futások, szökdelések, ugrások, dobások változatos formáit építjük be a foglalkozások anyagába.

Figyelmet fordítunk a testtartásjavító elemek gyakorlására, a lúdtalp kialakulásának megelőzésére. A sokféle mozgástapasztalattal, erőlködés nélkül növekszik teherbíró képességük.

A játékos gyakorlatokhoz egyszerű, könnyen kezelhető eszközöket használunk. Ezeket az eszközöket a gyermekek számára hozzáférhető módon helyezzük el.

Fontos feladatunk az, hogy minden gyermeket megtanítsunk a tornaeszközök rendeltetészerű használatára.

Óvodáinkban rendelkezésre állnak az alábbi sportszerek, eszközök:

ROTIKOM elemei, tornapad, tornaszőnyeg, zsámoly, bordásfal, mászóakák, tornakarikák, labdák, babzsák, szalagok, botok, kötelek, kis méretű szőnyegek, egyensúlyozó tornaszerek.

A 3 - 4 éves gyerekeknél kiemelt feladatunk a nagy mozgások fejlesztése.

Erre a korosztályra a nagy, lendületes, nem kellően koordinált mozgásforma a jellemző.

4 - 5 éves gyermekeknél már a testsémafejlesztést, a mozgások finomítását igyekszünk megvalósítani. Fokozatosan bővül a tér befogásának képessége (fogójátékok). Pontosabbá válik az oldaliság érzékelése is.

Az 5 - 7 évesek a testrészeken megtanult irányokat kivetítik a tér tárgyaira is. Nagy mozgásuk egyre koordináltabb, precízebb. A különböző eszközök fogása, a támaszgyakorlatok segítik a kéz fogóizmainak erősödését. Előtérbe kerülnek a szem,- kézkoordinációt igénylő feladatok. Kedveltek a szabályjátékok, a játékos versenyek.

A mozgásos játékoknak különösen nagy szerepük van a nyári időszakban, a nyári élet tartalmasabbá válik általuk. Mindezekhez meg kell teremteni a feltételeket.

Biztosítjuk a csoportszobában és az udvaron a nagyobb mozgást igénylő gyermekek számára a megfelelő helyet, kihasználunk minden lehetőséget.

Óvodáink udvarán különféle mászóakák, lejtő, emelkedő, létra, átbújásra alkalmas eszközök, kosárlabdapalánk, célba dobó eszközök, focikapuk és labdák, futásra, távolugrásra lehetőséget adó eszközök, terepek vannak.

A gyermekek mozgását csak akkor korlátozzuk, ha az saját magukra vagy társaikra veszélyt jelent, ill. ha a környezetükben zajló egyéb tevékenységeket zavarja.

Az előzőekben megfogalmazott célok és feladatok megvalósítása érdekében dr. Tótszóllősiné Varga Tünde *Mozgásfejlesztés az óvodában* c. kiadványban javasolt ütemtervet illetve Porkolábné Balogh Katalin *Kudarac nélkül ...c.* munkáját, valamint *Gergely Ildikó Mit? Miért? Hogyan? C. módszertani füzet*eit alkalmazzuk a csoportok adottságainak és feltételeinek figyelembevételével.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Ellenálló képességük, edzettségük, alkalmazkodóképességük (szabályokhoz és egymáshoz) megfelelő szintre fejlődik.
- Magatartásukban megnyilvánulnak erkölcsi tulajdonságaik (felelősségérzet, segítőkészség) Ismerik az eszközök nevét és a gyakorlatokhoz kapcsolódó kifejezéseket.
- Mozgásuk összerendeződik, egyensúlyérzékük, ritmusérzékük kifejlődik.
- Kitartóan képesek a feladatok elvégzésére: futás, járás, egyensúlyozás, irányváltoztatás, téri tájékozódás, térben való mozgás, eszközös játékok, ugrás, mászás, kúszás.
- Játékos és versenyhelyzetekben megfelelő akarattal, fantáziával, kreativitással, önálló szervezéssel vannak jelen.
- Figyelmük, gondolkodásuk, emlékezőképességük, ötletességük megfelelő szintű.

6.4. Verselés, mesélés

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodai nevelésnek fontos területe az esztétikai élménynyújtás.

A mese, a vers része az óvodai élet minden percét átfogó anyanyelvi nevelésnek. Helye és ideje van mindig a nap folyamán, ha igény és lehetőség van rá.

Az irodalmi művek emberi kapcsolatokra tanítanak, többnyire követendő erkölcsi tartalmuk van, belső indulati élményeket közvetítenek. Közége a nyelv, ezért lényeges, hogy nyelvtanilag tiszta, esztétikailag értékes mesét, verset halljanak a gyermekek.

Az irodalmi művek szókészlete, a mesék fordulatai, átélése ösztönzik a gyermekeket a szóbeli kifejezésre. Hozzásegítik őket szorongásaik leküzdéséhez, képzeletük erősödéséhez, önbizalmuk, "ÉN"-képük alakulásához.

A cselekmény követése, felidézése hat logikus gondolkodásukra, emlékezetüket fejlesztik.

Célja:

A gyermekek érzelmi, erkölcsi és értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek alakítása a mese csodáival, a versek zeneiségével, hangulatával.

Feladata:

- a gyermekek irodalomhoz fűződő pozitív viszonyának kialakítása
- az irodalmi anyag igényes összeállítása
- az élménynyújtás, átélés feltételeinek biztosítása

A fejlesztés tartalma:

Az irodalmi anyagok *igényes* összeállítása az óvónők feladata.

A művek tartalma kapcsolható legyen évszakokhoz, jeles napokhoz, hangulati szituációhoz, a gyermekek életkorához és érdeklődéséhez.

Forrásai a magyar és a világirodalom gyermekek számára írt alkotásai, a népköltészet remekei.

A pici babák *első élményei* az ölbeli mondókákhoz, lovagoltatókhoz, altatókhoz kötődnek. Az ezekhez kapcsolódó játékos mozdulatok nagy élvezetet jelentenek a gyermeknek, *teljes érzelmi biztonságot* nyújtanak. Ez a fajta fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi kötődésében, ezért a beszoktatás folyamán, az óvodai élet kezdetén minél több lehetőséget teremtünk a vidám rigmusok, kiolvasók, állathívogatók stb... ismételtetésére.

A legkisebbek versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és zenei hatású játékos versekből állítjuk össze. A nekik szánt mesék cselekménye egyszerű, ritmikusan ismétlődő ún. láncmesék, vagy rövid csattanós, érthető történetek.

Később már több szálon futó állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások és történetek mellett helyet kapnak a magyar klasszikusok, esetenként mai mesék is. Ebben a korban névcáfólok, népi mondókák, halandzsa jellegű kiolvasók alkotják a mondókázás anyagát. Szerepet kapnak a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők ritmusélményt nyújtó, népköltészeti ihletésű versei.

A 3-4 éves gyermekek 10-12 mondókát, és 10-14 új mesét ismernek meg egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételtetik.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket *a mese figyelmes végighallgatására*.

A többszöri ismételtetés után először az óvónők, a nagyobb gyerekek majd a kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerűbb történeteket.

A dramatikus játékok, bábozás iránti igény felkeltésében nagy szerepük van az eszközöknek. Igyekszünk olyan kellékeket használni, amelyek elősegítik a képzelet fejlődését. Ezek megtervezésében, elkészítésében a gyerekek saját ötleteik szerint vesznek részt.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset 10-14 új mesét ismernek meg. Ebben a korban már kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónők meséit.

Játékukban mind gyakrabban előfordulnak meseszerű elemek, mesealakok, önként báboznak, szerveznek előadást saját vagy a kisebb korosztály számára.

A szerepek elosztásánál természetessé válik az ismert mondókák, halandzsa-szerű kiolvasók használata.

Ebben a korban már saját fantáziájuk szerint báboznak, meséket találnak ki, ezeket előadják. Ehhez minél több lehetőséget, időt, helyet és eszközt biztosítunk.

Az 5-7 éves gyerekek ismételtetik az előző években tanult verseket, 15-20 új mesét ismernek meg a nevelési év folyamán. Az új művek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez. Figyelünk arra, hogy *ne szavaljanak kórusban*, igyekszünk *kerülni az éneklő hangleyjtést*.

Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra (kivétel a ritmikus versek).

Ebben a korban - főleg a délutáni pihenés alatt - folytatásos mesét is olvasunk a gyermekeknek.

Többször adunk próbálkozási alkalmakat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására.

Ösztönözzük őket, hogy a mese cselekményét *mozgással, arcjátékkal* is fejezzék ki. A gyerekek szeretik *rajzban is* megjeleníteni vers és meseélményeiket, ehhez a megfelelő feltételeket biztosítjuk számukra..

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a vers, a mese, a dramatizálás és a bábozás.

Fejleszti a tiszta beszédészlelést és beszédértést, a helyes artikulációt.

Sok új fogalmat megismerhetnek, a dramatikus játékokban szabadon kiélhetik belső indulataikat. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

- a gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- várják, igénylik a mesehallgatást.
- szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak a kisebbeknek és a maguk szórakoztatására is. Megjegyeznek 10-12 mondókát, 6-8 rövid verset és 15-20 mese történetét.
- tudnak meséket, történeteket kitalálni, eljátszani.
- van kedvelt mesehősük, a mesefordulatok megjelennek játékaikban.
- szeretik a könyveket, vigyáznak rájuk, tudnak a képek alapján történetet logikusan felépíteni.

6.5. Az ének-zene, énekes játék, gyermektánc

Helye a nevelés folyamatában

Az óvodai zenei nevelés fogékonnyá teszi a gyerekeket a szép befogadására, formálja ízlésüket, esztétikai érzéküket, emberi magatartásukat. Megszeretteti az éneklést, az énekes játékokat, szoktatja őket a szép tiszta éneklésre.

Fejleszti a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos kedvét, mozgáskultúráját, közösségi kapcsolatait.

Elsősorban az érzelmekre hat, de fejleszti az értelmi képességeket is.

Az óvodai ének-zenei nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez, az évszakokhoz, népszokásokhoz, mozgáshoz stb

Célja:

- a közös éneklés, közös dalos játék örömeinek átélése, ezen keresztül
- a gyermek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása.

Feladata:

- A zenei nevelés alapvető feltételeinek megteremtése
- Igényes zenei anyag összeállítása (népzenei gyűjtemények)
- A gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, élménynyújtás
- Képességfejlesztés: hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás kialakítása

A fejlesztés tartalma:

A zenei nevelés lehetőségeit az egész nap folyamán igyekszünk kihasználni, a gyermekek óvodába lépésének pillanatától az eltávozásig.

Sokat énekelünk, dúdolgatunk a gyermekek között hangulatkeltés, a gyermekek érzelmi állapotának megtartása vagy éppen megváltoztatása céljából.

Biztosítjuk a megfelelő teret, eszközöket a sikeres zenei neveléshez (fejdíszek, szoknyák, mellények, botok, ritmushangszerek stb.).

Az énekelgető óvónő *érzelmileg* hat a gyermekekre, akik örülnek a közös játéknak, kedvet kapnak, utánozzák és maguk is énekelgetni kezdenek.

Zenei élményeket szereznek a gyerekek játék közben, spontán, kötetlen vagy kötött keretű, szervezett foglalkozásokon egyéni érdeklődésük alapján .

A fejlesztés tartalma *a korosztálynak megfelelő* mondókákból, dalanyagból, mozgásos játékokból, zenehallgatási anyagból áll. Ehhez kapcsolhatók a hangutánzó játékok, egyszerű játékos mozgások, táncos jellegű mozdulatok, a mozgásimprovizáció zenére.

A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvónő feladata, hogy biztosítsa a zenei nevelés minden formájának feltételeit. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek a nap bármely szakában próbálkozhassanak zenei tevékenységekkel, ezeket a lehetőségeket felhasználjuk az egyéni fejlesztésben.

Segítjük minden gyermek önállóságát, kreativitását, képzeletének fejlődését.

Arra törekszünk, hogy a szerepcserés játékoknál lehetőleg minden gyerek kerüljön sorra. Gyűjteményünkben külön a lányok, külön a fiúk részére szervezhető játék is található.

A készségfejlesztő feladatok egymásra épülnek és mindaddig felszínen maradnak, amíg ezt az egyes gyermekek készség szintje megkívánja.

A zenei képességek fejlesztésének területei:

- Éneklési készség (tiszta éneklés, a gyermekhang ápolása és fejlesztése, megfelelő hangmagasság és hangterjedelem)
- A zenei hallás fejlesztése (magas és mély, halk-hangos különbsége, hangszínek felismerése, a belső hallás fejlesztése)
- A ritmusérzék fejlesztése (az egyenletes lüktetés és ritmus, ezek összekapcsolása, a tempóérzékelés, a mozgáskultúra, a tánc, gyermekhangszerek→olvasás előkészítése)
- A zenei formaérzék fejlesztése (motívumhangsúly kiemelése mozgással, dallammotívumok, ritmusmotívumok)
- Zenei alkotókészség fejlesztése (játékos,énekes történetek, beszélgetések, szabad muzsikálás stb.)
- A zene hallgatására nevelés (élményújtás, pozitív érzelmek kísérjék)

Hagyományápoló programunkban fokozottan építünk a népi gyermekjátékokra, dalokra, mondókákra, és a népszokásokból adódó egyéb zenei anyagra.

A 3-4 éves gyerekek megismernek 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 mozgással kísért énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4 üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatóak. Az egyenletes lüktetést játékos mozdulatokkal kísérik .

A mindennapok során különböző tevékenységekhez gyakran kapcsolunk zenei kiegészítést.

A *nagyobb, fejlettebb* gyerekek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat énekelgetnek. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtetik

a kisebb korokban tanultakat. Az énekes játékok közül már a nehezebbek is választhatók (szerepcsérés, párválasztó, sorgyarapító játékok).

Igyekszünk elérni, hogy minél gyakrabban énekelgessenek egyénileg, vagy kisebb csoportokban halkabban, hangosabban, magasabban, mélyebben. A dallamvonalat próbálják a levegőben megrajzolni. Használjanak többféle ritmuseszközt, barkácsoljanak, találjanak ki ritmushangszereket.

Az 5-7 éves gyermekek megismernek 4-7 új mondókát 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt.

A dalok hangkészletére a félhang nélküli ötfokúság jellemző, megjelennek már a szünet, triola, szinkópa ritmusjelek is.

A legnagyobb gyerekeknél a szabályhoz való alkalmazkodás már megengedi a bonyolultabb párcserés, kapus, hidas, kétkörös, páros, sorgyarapító,- fogyó játékok választását. Ezek képezik ennek a korosztálynak a *néptáncát* is, melyeket egyszerű - a felnőtt táncok lépéseiből átvett - utánzással variálunk.

Ebben a korban a gyerekek egyre többet énekelnek egyénileg, a halk-hangos, a magas-mély fogalmak mellett próbálkoznak a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínelismeréssel. Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és a ritmust. Tovább ismerkednek a *hangszerekkel* (metallofon).

A helyi Pászti Miklós Alapfokú Művészetoktatási Intézmény (PMAMI) létének köszönhetően gyakori a hangverseny-élményük, ill. a különböző hangszerekkel való közvetlen találkozásuk is.

A zenei nevelés kötetlen és kötött formában történik. A képességfejlesztő játékokat mikrocsoportos munkaformában szervezzük (vegyes csoportban), így az egyéni képességeket jobban figyelemmel tudjuk kísérni, eredményesebben tudjuk fejleszteni.

A zenehallgatást hangulati elemként kapcsoljuk a gyermek számára kedvelt tevékenységekhez, élményekhez.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek élvezettel játszanak, maguk is szívesen kezdeményeznek énekes játékokat
- A gyermekek gátlások nélkül tudnak, szeretnek egyedül énekelni
- Élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen meghallgatnak, örömet jelent számukra a zene
- Érzik a zenei motívumok hosszát, azt mozgásban és térben szemléltetik.
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát.
- Egyszerű dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza.
- Ismerik az egyszerű táncos mozgások elemeit (dobbantás, koppantás, páros forgás, stb.)

6.6. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

Helye a nevelés folyamatában

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka különböző fajtái, valamint a műalkotásokkal való ismerkedés fontos eszközei a gyermeki személyiségfejlődésének. A vizualitás a kisgyermek legfontosabb kifejezőeszköze a világ felé.

A látás-befogadás, a látás-kifejezés, ábrázolás során fejlődnek értelmi képességeik, vizuális érzékelésük, észlelési-emlékezeti képességeik, kézügyességük, fantáziájuk, alkotóképességük és esztétikai érzékenységük.

Célja:

- A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Feladata:

- az alkotó tevékenység feltételeinek biztosítása:
- tapasztalat, élmény, lehetőség, eszközök
- technikai ismeretek elsajátítása.
- a látó, érzékelő rendszer, keresztcsatornák, térlátás, testséma, a nagy-és kis mozgások fejlesztése,
- a finom-motoros mozgás, a színészlelés fejlesztése.

A fejlesztés tartalma:

A gyermekek az őket környezetükből érő spontán vizuális ingerek és a szervezett foglalkozások hatására, egyaránt fejlődnek, tapasztalatokkal gazdagodnak.

A világról alkotott *benyomásaikat* ábrázoló *tevékenységükben is megjelenítik*. Ha figyelemmel kísérik a gyermekek vizuális fejlődését, sok információt gyűjthetünk személyiségükről, érzelemlágukról, ismereteikről.

Az óvodai élet korai szakaszában az ábrázoló tevékenység szervesen beépül a játékba. A megfelelő hely és a gyermekek által elérhető, bármikor elővehető eszközök minden csoportban változatos tevékenységekre adnak lehetőséget.

Ha szükséges, a csoportszoba átrendezhető, hogy az asztalnál kényelmes és elegendő helye legyen minden kedvet érző gyermeknek. Az eszközökhöz kapcsolódó technikai ismeretek elsajátítása, a velük való ismerkedés csoportosan vagy egyénileg történik, a fejlesztés feltétlenül egyénre szabott.

Fontos, hogy felkeltsük a gyermek *érdeklődését* a különféle technikák iránt, hogy a gyermek még a gyakorlás időszakában megkedvelje az adott tevékenységet.

A természet és a hagyomány gazdag választékot biztosít a rajzolás, festés stb... gyakorlására.

Az alkotó tevékenységhez szabad légkör szükséges. Ezért különösen fontosnak tartjuk a jókedvű, családi hangulatot, hogy a gyermekek szívesen kapcsolódjanak be a munkába, élvezzék az alkotás örömét.

A 3-4 évesek játszva ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel, a technikai kivitelezés módjaival. Biztosítjuk képalakító lehetőségeiket: firkálás, foltfestés, ábrázolás zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcollással stb.

Kedvelt plasztikai játékok a gyurmázás, agyagozás. A legkisebbek is szívesen tapasztalják meg építő játékok során a különböző tárgyak formáját, alakját, színét. Fontos, hogy ebben a korban játékidőben is sokat ábrázolhassanak kedvük szerint, lehetőleg nagy felületre, vastag ceruzával, zsírkrétával, ecsettel. Gondoskodunk elegendő eszközzel, természetes anyagokról. Igyekszünk elérni, hogy ne ragadjanak le egy technikánál, változatos színeket használjanak.

A 4-5 évesek ábrázoló tevékenységét tovább gazdagítjuk, bővítjük.

A képalakító tevékenységet élményeikhez kötött témajavaslatokkal, mutatós technikák megismertetésével segítjük (varrás, tépés, hajtogatás). Megjelenik a rajzokban az emberábrázolás, a környezet saját elképzelés alapján történő megjelenítése. Többféle eszközt használnak munkáik finomabb kidolgozásához. Ceruzafogásuk, mozdulataik irányítottabbak, biztosabbak. Sokfajta anyagból, természetből komponálnak képeket.

Plasztikai munkáik során már tagolják a formákat. Figyelnek a részletek kidolgozására, többféle anyagot használnak fel a térbeli tárgyak készítéséhez.

Az építés során már próbálkoznak az aprólékosabb kidolgozással, variálják, átrendezik a teret. A gyerekeket rászoktatjuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-7 éves gyermekek a képalakító alkotás során már többször készítenek közös kompozíciót. Egyre önállóbban alkotnak, munkáikban megjelenik a térábrázolás, ritmikus sorakoztatás, a díszítés. Jellemző a színek finom variálása.

A technikai eszköztárban megjelennek az újabb technikák (mozaik, kollázsok, lenyomatok). A saját élményekhez kapcsolt témákban szerepelnek a mesék, játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. Munkáikban egyéni módon jelenítik meg a színeket, formákat, egyre inkább kitöltik a teret.

Plasztikai munkáikban is megjelenik a többalakos kompozíció, pl. mesejelenet formájában. Különböző technikákkal ajándékot készítenek, átélve az ajándékozás örömét.

Szívesen próbálkoznak játékok, kellékek, jelmezek készítésével: közösen gyűjtünk ehhez különböző anyagokat. Bátorítjuk őket, hogy saját ötleteiket megvalósítsák: tervezői, lehetőség szerint kivitelezői is legyenek a környezetalakító, díszítő munkának.

Lehetővé tesszük, hogy önállóan kezeljék az ábrázolás, kézimunka anyagait, eszközeit.

Az 5-7 éves gyerekek kitartása már lehetővé teszi több napon át tartó tevékenység szervezését is.

Az ünnepi előkészületek során megismerkednek különböző, a jeles napokhoz kapcsolódó szokással, eljárással (adventi koszorú, mézeskalács díszítése, írókázás, virágkötés, virágkompozíciók készítése stb.), ezeket egyéni érdeklődésüknek megfelelően kipróbálhatják, gyakorolhatják.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

- képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, vágyaikat
- alkotásaikra jellemző -a már részleteket is tartalmazó- formagazdaság, a színek variálása.
- örülnek egyéni és közös kompozícióiknak
- plasztikai munkáikban érvényesül fantáziájuk, ízlésviláguk
- téralakításban, építésben közösen vesznek részt

- észreveszik a szépet, tudnak gyönyörködni benne
- önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket

6.7. A munka

Helye a nevelés folyamatában

A személyiségfejlesztés egyik sajátos eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenység.

A munka végzése közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek. Megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, ismerkednek a munkaszervezés folyamataival.

Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, erősödik kezdeményezőkézségük, fejlődik együttműködési képességük.

Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok. Lehetővé válik általa a kitartás, a felelősségérzet, a kötelességteljesítés gyakorlása, az önértékelés és a közösségi értékelés alakulása.

Elősegíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeinek megkülönböztetését, ízlésformáló hatásával fejleszti esztétikai alkotóképességüket.

Célja:

- A gyermekek egész személyiségének alakítása, olyan érzelmek, készségek és képességek fejlesztése, melyek pozitívan befolyásolják közösségi kapcsolataikat, kötelességtudatukat.

Feladata:

- a feltételek biztosítása
- a munkához való pozitív viszony kialakítása

A fejlesztés tartalma:

Az óvodás korosztály munkajellegű tevékenysége *a játékból bontakozik* ki, elsősorban önmagukért, majd - bizonyos fejlődési fok elérése után- a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később egyre önállóbban, öntevékenyen.

Az óvónő mindegyik munkafajtánál *mintát ad* az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét

Munkafajták - munka jellegű tevékenységek

1. *Önkiszolgálás:* - a gyermekek az első naptól kezdve, eleinte óvónői segítséggel látják el az önmagukkal kapcsolatos egészségügyi teendőket (terítés stb.) Az önkiszolgálás során megtanulják azokat a munkafogásokat, melyek kiválóan előkészítik a közösségért végzett tevékenységeket.
2. *Mindennapi étellel kapcsolatos munkák:*
terítés, törölgetés, söprögetés, teremrendezés, naposság.
3. *Évszakhoz, jeles napokhoz, ünnepekhez kapcsolódó alkalomszerű munkák:*
kerti munka, udvarrendezés, levelek összegyűjtése,

rendrakás ábrázoló tevékenység után,
cipőtisztítás Mikulásra,
nagytakarítás, dekoráció kicserélése ünnepek előtt,
játékeszközök, babaruhák, könyvek javítása
segítés a felnőtteknek

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végé

- a gyermekek szeretnek közösen dolgozni
- örülnek, ha a kötelességüket teljesítették
- önállóan, pontosan és igényesen ellátják a naposi, s egyéb, másokért végzett feladataikat
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások teljesítésére
- önként, örömmel segítenek a kisebbeknek
- szeretnek tenni környezetük rendjéért, élvezik munkájuk eredményét

6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Helye a nevelési folyamatában

A gyermekeknek mozgásuk és beszédük fejlődésével, énképük kialakulásával egy időben lesz egyre elmélyültebb a gondolkodásuk és egyre gazdagabbak az ismereteik.

Megismerik környezetüket, megtanulják, hogyan viszonyítsák önmagukat a tárgyakkhoz, társaikhoz. Mozgás közben észlelik és érzékelik a valóságot, gondolkodásuk fejlődése egyre bonyolultabb viszonyítások elvégzésére teszi őket képessé. Egyre több ismeretet dolgoznak fel és jegyeznek meg, bevésve emlékezetükbe tudásukat.

Óvodáskorban a tanulás nevelésközpontú, a gyermekek a gyakorlatban ismerkednek az őket körülvevő környezettel.

A tanulási folyamat alapját az érzékelés, észlelés útján szerzett tapasztalat képezi. A gyerekek tevékenysége során különböző képességeik fejlődnek (a cselekvés képességei, kognitív vagy megismerő képesség, gondolkodási képesség). A tanulás, illetve az óvodai nevelés során minden hatás komplex, a részeken keresztül az egész személyiségre hat.

Programunk személyiség-központú, képességfejlesztő, ezért olyan tanulási, szervezeti formát alkalmazunk, amelyben mindez megvalósulhat.

Célja:

- Sokoldalú cselekedtetés (tevékenység) közben fejleszteni a gyermekek értelmi képességeit,
- A tanúláshoz való pozitív viszony kialakításával iskolai életmódra való előkészítés

Feladata:

- a tanulás feltételeinek megteremtése,
- a tanulás folyamatának megtervezése és megszervezése
- a tanulás irányítása

A fejlesztés tartalma

A tanulás alapfeltétele az előítélet-mentes, szeretetteljes légkör, melyben tiszteletben tartjuk az elmélyülten játszó gyermek szándékát és döntési jogát. 5 éves korig fokozatosan alakítjuk ki a gyermekek igényét a kötöttebb, rendszeres tevékenységekre.

A tanulási tevékenységet játékidőben, megfelelő helyen, naponta megközelítőleg azonos időben szervezzük. A tanulási folyamatban kialakítjuk a szükséges munkafegyelmet, az önálló feladatvégzést, segítjük és halk beszédre, esetenként türelmes várakozásra szoktatjuk a gyermekeket.

A 3 - 4 évesek kötetlen, alkalmoszerű tevékenységekben szerzik meg azokat az ismereteket, képességeket, amelyek a kötött foglalkozások feladatainak a megoldására képessé teszi őket.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek tevékenységenként, fejlesztési feladatonként naponta egyszer valamelyik formában részt vegyenek.

Az 5-7 éves gyerekek számára kötelező ezen kívül napi egy foglalkozás szervezése. Követelménynek tarjuk, hogy feladataikat befejezzék - az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, feladattartás erősítése érdekében.

A szervezett tanulás formái:

- kötetlen tevékenységek a gyermekek szabad bekapcsolódásával
- kötött tevékenység az életkor előrehaladtával fokozatosan növekvő időtartamban

A szervezett tanulás időkeretei:

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete:	maximum 15'
A 4-5 évesek	maximum 25'
Az 5-6-7 évesek	maximum 35'

Tervezésünkben a környezetismeret és a néphagyomány adja az élményeken, tapasztalatszerzésen alapuló tanulási folyamat gerincét. Hónaponként számba vesszük a várható környezeti változásokat, az ehhez kapcsolódó jeles napokat, szokásokat, ezek befolyásolják a tervezés témaválasztását.

Az óvodai nevelés ideje alatt a gyermekek évente megtapasztalhatják ugyanazt az eseményt, így egyre magasabb szintű ismeretekre tesznek szert (egyéni fejlesztés).

Az éves nevelési tanulási tervben megfogalmazottakat heti terv szerint valósítjuk meg A konkrét heti rendet minden csoport év elején készíti el.

A heti beosztások összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekcsoport igényeit, az óvoda szemléltető és foglalkozási eszközeinek ésszerű, praktikus kihasználását.

Helyi kiadványokkal (ismeretterjesztő és felmérő füzetekkel, az óvodás emlékeket őrző könyvecskével) segítjük a gyermekek személyiségének pozitív alakulását, a szülőföldhöz való érzelmi kötődés megalapozását.

7. Az óvoda kapcsolatai

7.1. A család és az óvoda kapcsolata

Célja:

- a szülői ház és az intézmény közös munkájának elősegítése a gyermekek harmonikus fejlődése érdekében.

Tartalma:

Szülői értekezletek:

- Az új gyermekek és szüleik részére: ismerkedés, tájékoztatás, az óvoda bemutatása, beszoktatás megbeszélése, jelek kiválasztása
- Tanévi megbeszélések: a folyó tanév céljairól, feladatairól, várható eseményeiről, ill. tanév végén ezek értékeléséről (kötelező a tanév eleji értekezlet)
- Az iskolai beíratást megelőző szülői konzultációk (értekezlet vagy fogadóóra formájában)

A szülői értekezletek időpontjáról a szülőket, esetleg más érintett személyeket 5 nappal előbb értesítjük.

Családlátogatások:

- *Az újonnan felvett gyermekek családjaik megismerését, a befogadási folyamat megkönnyítését szolgálja*
- *A nevelési év során észlelt esetleges problémák gyökerének felderítésében nyújt segítséget*

A fogadóórák: elsősorban az egyéni problémák megbeszélését szolgálják.

A nyílt nap: bepillantást enged az óvoda mindennapjaiba, az ezt követő konzultáció egyéni és közös gondolatok megvitatását is lehetővé teszi.

A munkadélutánok: segítik az óvoda szemléltető- és játékkészletének gazdagítását, a szülők és az óvoda közötti kapcsolat mélyítését.

Szülők közössége

A szülői közösségről a köznevelési tv. 73. §. rendelkezik.

Az óvodában a szülők jogaik érvényesítése, kötelességük teljesítése érdekében, az intézmény működését, munkáját érintő kérdésekben véleményezési, javaslattevő joggal rendelkező szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre.

- A szülők közösségét egyetértési jog illeti meg minden, számukra anyagi teherrel járó feladat elhatározásában, a kirándulások szervezésében.
- Véleményezi az intézmény házirendjét, a pedagógiai programot, dönt saját szervezeti és működési rendjéről, tisztségviselőinek megválasztásáról.
- A szülők képviselői (csoportonként 1-1 fő) véleményeiket, állásfoglalásaikat, javaslataikat az SZK elnök, vagy a csoportvezető óvónő útján juttatják el az óvoda vezetőjéhez.

7.2. Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

Célja:

- az intézmények munkájának összehangolása a problémamentes, fokozatos, lassú átmenet érdekében

Tartalma:

- az óvónők látogatást tesznek a bölcsődei csoportokban, ismerkednek az ott folyó munkával
- a bölcsődéből óvodába készülő gyermekekkel a gondozónők ellátogatnak az óvodákba, a gyermekek ismerkednek az óvodai környezettel
- az óvónők részt vesznek a bölcsőde óvodával kapcsolatos tájékoztató szülői értekezletén
- a bölcsőde minden gyermekről jellemzést, szakvéleményt készít, melyet eljuttat az óvodába is
- tapasztalatcsere, visszajelzés a gyerekek óvodába történő beilleszkedéséről
- az óvodai és bölcsődei beiratkozásokkal, felvételekkel kapcsolatos feladatok összehangolása, közös felvételi bizottsági ülés szervezése

7.3. Az óvoda és az iskola kapcsolata

Célja:

- az intézmények munkájának összehangolása, a problémamentes, fokozatos, lassú átmenet érdekében

Tartalma:

- A tanévnyitón a gyermekek óvónőjük kíséretében vesznek részt, a leendő elsősök rövid műsort adnak.
- Látogatás az iskolai ŐSZ ünnepre
- A tanító nének ismerkednek leendő tanítványaikkal az óvodában
- Szülői értekezlet az iskolában: a beiratás előtt a leendő elsős tanítók bemutatkozása, az iskola bemutatása
- Óvodai szakvélemények elkészítése
- A nagycsoportosok látogatása az 1. osztályban, ismerkedés az iskolai környezettel, ízelítő az órai munkából, közös játék a régi kedves ismerősökkel
- Tanítók meghívása az óvodai nyílt napra és az évfűzóra
- Tapasztalatcsere, visszajelzés az elsősök beilleszkedéséről

7.4. Kapcsolat a szakmai szervezetekkel

- Az Országos Pedagógiai Szolgáltató Intézettel, az országos óvónői szakmai szervezetekkel - elsősorban a szakmai hírlevélen, továbbképzéseken keresztül - folyamatos a kapcsolatunk.
- Szűkség esetén (pl. a beiskolázás zavartalan lebonyolítása érdekében, vagy egy-egy gyermekkel kapcsolatos nevelési problémával) a **járásí Pedagógiai Szakszolgálat** helyben alkalmazott pszichológusához fordulunk segítségért.
- Az átlagtól eltérő, sérült gyermekeket a Pest Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottsághoz, illetve az ugyanitt működő Korai Fejlesztő Központba küldjük tanácsadásra.

7.5. Egyéb kapcsolatok

- *Önkormányzatunk* folyamatosan figyelemmel kíséri az óvodában folyó munkát, a képviselő- testületnek évenként beszámolunk nevelési eredményeinkről. Az óvodavezető havonta részt vesz az Oktatási Bizottság, a Képviselő-testület ülésén, illetve az intézményvezetői megbeszélésen.
- *A Polgármesteri Hivatal* pénzügyi és gyámügyi csoportjával közvetlen munkakapcsolatot tartunk fenn. A gyerekek szüleikkel, vagy óvodás csoportjukkal közösen részt vesznek a *Faluház* által az óvodás gyermekek részére szervezett előadásokon, egy - egy kiállításon.
- Az óvónő szakértelmével segíti a közművelődési intézményben folyó munkát, esetenként bekapcsolódik a speciális programok megszervezésébe.
- *A Pászti Miklós Alapfokú Művészeti Iskolával* minden intézményünknek folyamatos és jó a kapcsolata. A Művészeti Iskola tanárai évente több rendezvényt szerveznek az óvodás korosztály számára (hangszeres bemutató, hangversenyek, bábelőadások, találkozók).
- Szakmai segítségüket kérjük hangszervásárlásnál, az óvónők szakmai továbbképzéséhez, a művészeti nevelés hatékonyságának emeléséhez, az óvónők hangszeres képzéséhez (gitár, citera).
- *A Német Nemzetiségi Kisebbségi Önkormányzattal* folyamatos munkakapcsolatot alakítunk ki a nemzetiségi óvodai nevelés területén.
- *A helyi közművelődési és civil szervezetek, vállalkozók, egyházak* az aktuális feladatoknak megfelelően közreműködnek az óvoda életében.

8. Sajátos feladatok, speciális szolgáltatások

8.1. Gyermekvédelem

- A család elsődleges joga és kötelessége a kisgyermek egészséges fejlődésének biztosítása.
- Az óvoda - a családdal együttműködve - kiegészítő szerepet tölt be.

Célja:

- A gyermeki személyiség különleges védelme
- A gyermekvédelmi tevékenység kutatja és feltárja mindazokat a tényezőket és okokat, melyek a gyermek fejlődését elősegítik.

Tartalma:

- A gyermekek óvodai jelentkezése után kapcsolatfelvétel a *védőnővel*, a veszélyeztetett helyzetű, SNI, HH, HHH gyermekek felvételéhez.
- Szükség esetén konzultáció a *gyermekorvossal* a külön ellátásra, védelemre szoruló kicsik esetében.
- Családlátogatás az érintett gyerekek otthonában.
- Kapcsolat felvétele és egyeztetése a *Gyermekjóléti és Családvédelmi Szolgálattal*
Részt veszünk az általuk havonta szervezett jelzőrendszeri találkozók, és az éves Konferenciákon

- Nagycsoportos gyermekek esetében konzultáció az óvónő, a fejlesztő pedagógus és a logopédus között annak eldöntésére, hogy szükséges-e a Nevelési Tanácsadó vizsgálatát kérni, esetleg ki szorul pszichológus, vagy egyéb szakember segítségére
- A gyermekorvossal, pszichológussal folyamatos kapcsolattartás
- Az óvónők jelzései alapján -az óvodavezetővel egyeztetve- az anyagilag nehéz helyzetben lévő gyermekek részére étkezési támogatást, térítésmentes étkezési lehetőséget kérni
- Szükség szerint környezettanulmány készítése (írásban), ha kell, gyámhatósági intézkedés igénylése
- Rendszeres kapcsolat a Polgármesteri Hivatal illetékes előadójával, az iskola gyermekvédelemmel foglalkozó tanítójával, a Nevelési Tanácsadó és a Korai Fejlesztő munkatársaival.
- A gyermekvédelmi tevékenységbe a személyiségi jogok megsértése nélkül indokolt esetben a szülők képviselőjét is be lehet vonni.

8.2. Egyéni fejlesztés

Az Alapító Okiratban szereplő különleges bánásmódot igénylő, valamint azon gyermekek fejlesztése, akiknek beszéd-, mozgás-, értelmi fejlettsége elmarad az adott életkorban elvárható szinttől.

8.2.1. Logopédia

Célja:

- hogy iskolakezdésre a gyermekek beszéde - alaki és tartalmi szempontból egyaránt - tiszta és érthető legyen,
- jó alapot nyújtson a biztos olvasás- és írástanuláshoz,
- az óvoda és az iskola közötti átmenet érzelmi, értelmi, akaratni síkon egyaránt problémamentesen megtörténjen. .

Feladata:

Szűrésekkel, vizsgálatokkal - az óvónők és a szülők jelzéseit is figyelembe véve –

- kiválassza a fejlesztésre szoruló gyermekeket,
- kijelölje számukra a terápiát és
- annak feladatait a megfelelő gyakorisággal el is végezze
- lehetőség szerint a 3-4 éves, beszédükben akadályozott gyermekeket logopédiai ellátásban részesítse

Tartalma:

A kitűzött cél elérése érdekében minden tankötelessé váló nagycsoportos óvodást felmér. Ennek során vizsgálja az artikulációt, a vizuomotoros koordináció szintjét, valamint a beszédészlelés- és beszédértés állapotát.

A logopédiai terápia elsősorban a feltárt hanghibák korrekciójára irányul. Kialakítja a hiányzó hangokat, helyessé teszi a képzés módját. Differenciálja a hasonló hangzású, illetve hasonlóan képzett hangokat. Megtanítja észlelni a hang szóban elfoglalt helyét. A tisztán megszólaló hangokat szótagokban rögzíti, ciklikus sorokkal, később szavakkal, majd összefüggő szövegekkel, versekkel automatizálja.

A logopédiai foglalkozások eszközei:

A./ A felmérés eszközei

- az artikulációt vizsgáló szósor
- a vizuomotoros koordinációt vizsgáló Bender - A teszt
- a pszichikus fejlettséget vizsgáló GOODENOUGHT- teszt az ORMAY-féle módosítással kiegészítve
- a beszédészlelést és beszédmegértést vizsgáló GMP teszt
- a tanulási nehézséget előrejelző DPT
- a gyermek szókincsének terjedelmét vizsgáló PEABODY – teszt
- GOH hallásvizsgáló készülék

B./ A terápia eszközei

- tükör
- hanggyakorló szógyűjtemény
- hangdifferenciáló képek és feladatlapok
- fejlesztő játékok, kártyák
- gyermekversek, mondókák a hangok automatizálásához
- füzet az otthoni gyakorlóanyag rögzítésére

8.2.2. Fejlesztőpedagógia

Célja:

- a gyermek életkorának megfelelő fejlettségi szint elérése mind mozgás (nagy- és finom mozgás), mind értelmi képességek tekintetében
- az óvoda és az iskola közötti problémamentes átmenet biztosítása

Feladata:

- Kiszűrje a tanulási nehézség-, tanulási zavar veszélyeztetetteket.
- A kiszűrt gyermekek fejlesztését a fejlesztő pedagógus az óvónők, a család, esetleg más szakemberek (pszichológus, szakorvos) bevonásával oldja meg, illetve prevenciós terápia segítségével korrigálja.
- Megkülönböztetett figyelemmel forduljon a szociálisan hátrányos helyzetben lévő gyermekekre.
- A kiemelten tehetséges gyermekek egyéni fejlesztésében segítséget nyújtson.
- Az óvónők, a Védőnői Szolgálat vagy a szülők jelzései alapján a 3-4 éves gyermekek közül azok kerülhetnek fejlesztő foglalkozásra, akiknek állapota ezt indokolttá teszi.
- Súlyos probléma esetén a gyermeket orvosi, szakértői vizsgálatra irányítja tovább.

A fejlesztőpedagógia eszközei

A./ A felmérés eszközei

- Szűrőlap (az intézmény fejlesztőpedagógusai által összeállított feladatsor, mely kiegészítője a logopédiai szűrőlapnak).

B./ A foglalkozások eszközei

- Mozgásfejlesztés: - tornatermek és azok általános felszerelései, eszközei
- speciális terápiás eszközök (pl. fizioterápás óriáslabda,

billenőlap, gördeszka, egyensúlyozó vödör, forgó tölcser, csepphinta, trapéz, egyensúlyozó teknős, body roll henger, Wesco elemek, stb.)

- Kognitív fejlesztés: a fejlesztésben használatos általános eszközökön túl a fejlesztőpedagógusok által készített játékok (pl. érzékelő dobozok, szám-kéz dominó stb.)

8.3. Orvosi vizsgálatok

Célja:

- az óvodába járó gyermekek testi és lelki egészségvédelme

Tartalma:

Gyermekorvosi, védőnői vizsgálat szükség esetén az intézményekben

Az óvodák orvosa:	Dr. Juhász Zsuzsanna	Vadvirág és Pitypang Óvoda
	Dr. Száray Eszter	Csicsergő, Meserét és Legóvár Óvoda
Védőnő:	Ficsorné Schlaffer Ágnes	Vadvirág Óvoda
	Orosz Ágnes	Pitypang Óvoda
	Simonné Somkert Judit	Csicsergő Óvoda
	Kovács Nóra	Meserét Óvoda
	Uzoni Bernadett	Legóvár Óvoda

Fogorvosi vizsgálat évenként az Önkormányzattal szerződésben álló fogorvossal.

Lisztérzékenység szűrés az óvodában alapítványi közreműködéssel történik.

Hallásvizsgálat az Egészségügyi Szolgálat szervezésében.

8.4. Szolgáltatások

Különfoglalkozások szervezése

1. Az óvodai nevelési időn kívül (8,00-9,00 és 15,30-17,00 között) az intézményben helyet adunk *térítési díj* ellenében igénybe vehető, külső szakemberek által vezetett, elsősorban az iskolakezdés előtt álló gyermekek számára szervezett foglalkozásoknak.

A foglalkozások szervezése a tagóvodák tárgyi feltételeihez igazodik.

A foglalkozások témája szorosan illeszkedik az óvoda napirendjéhez, a Pedagógiai Programban megfogalmazott célokhoz, azok megvalósulását támogatja.

A különfoglalkozások *mozgásos, sporttevékenységek* valamint *művészeti nevelés* területére terjednek ki, szolgálva a felzárkóztatást és a tehetséggondozást egyaránt.

Előkészítésükben és lebonyolításukban az óvodapedagógus és a pedagógiai munkát segítő kollégák is részt vesznek.

A foglalkozások indulásáról, foglalkozásokon való részvétel feltételeiről a nevelési év első szülői értekezletén adunk tájékoztatást.

2. Óvodáinkban az **Nemzeti Köznevelési tv.** szellemében biztosítjuk a katolikus és református hittan oktatását.

9. Az ellenőrzés, értékelés rendszere

9.1. A gyermekek fejlődésének, fejlesztésének dokumentumai

A gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció tartalmazza:

- részletes anamnézisének, a szülők által kitöltött személyiséglapotlapot
- a gyermekkel kapcsolatos megfigyeléseket, fejlettségi szintjét az egyéni fejlesztés területeit, a nevelési eljárások, módszerek hatását, az óvónői célkitűzéseket, feladatokat
- a szociometriai és egyéb felmérések anyagát, az irányított beszélgetések eredményét, az ezekből adódó feladatokat
- a családlátogatás, a fogadóórák tapasztalatait, a szülők véleményét
- a logopédus, gyermekorvos, pszichológus és egyéb szakember véleményét
- a gyermek fejlődéséről szóló értékelést (Beszoktatás tapasztalatai, Féléves értékelés)
- a gyermek 5 éves státuszvizsgálatának másolatát

A csoportban dolgozó óvónők a logopédussal és fejlesztőpedagógussal együtt nyomon követik, elemzik, értékelik a gyermekek fejlődésével kapcsolatos feladatokat.

Az óvodapedagógusok fél évente írásban és szóban tájékoztatják a szülőket gyermekük fejlődéséről. Az írásbeli értékelés egy példányát a szülő kézhez kapja, a másodpéldányon aláírásával igazolja, hogy tájékoztatást kapott gyermeke fejlődéséről. (Az írásbeli értékelés terjedelme a gyermek fejlettségétől és életkorától függ. A pedagógust egy nevelőtestület által elfogadott szempontsor segíti.)

A gyermekcsoportok nevelési-fejlesztési terve a csoportnaplóban rögzítve

A tervezési időkeret: 1 év, 1-6 hónap (pedagógus módszertani szabadságát és a korcsoport összetételét figyelembe vételével választható)

Tartalmazza a csoportok szokás-szabályrendszerét, nevelési és szervezési feladatait, tématervét.

9.2. Az alkalmazottak ellenőrzési rendszere

Az óvónők és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak valamint a technikai dolgozók munkáját az éves munkatervben rögzített szempontok alapján az óvodavezető, a helyettesek és a munkaközösség-vezetők ellenőrzik.

A pedagógusok ellenőrzésének, értékelésének formái:

- foglakozáslátogatás
- dokumentumellenőrzés
- önértékelés
- vezetői értékelés

Az óvodapedagógusok hospitálásainak és a vezetői foglakozáslátogatások dokumentációja

- a foglakozást tartó pedagógus foglakozásvázlata és önértékelése
- a foglakozást látogató pedagógus és vezető feljegyzései, jegyzőkönyve

9. 3. A Pedagógiai Program megvalósításának ellenőrzése

A pedagógiai program bevezetéséért és megvalósulásáért, a minőségi munkáért a nevelőtestület, a megvalósítás ellenőrzéséért az óvodavezető felelős.

Célja:

- folyamatos ellenőrzéssel, elemzéssel és értékeléssel segíteni az óvónőket a program sikeres megvalósításában

Feladata:

- óvodai életünk tervszerű, tudatos megfigyelése, a hiányosságok feltárása, segítségnyújtás a korrigáláshoz
- tapasztalatcserék szervezése
- a nevelési program és annak gyakorlati megvalósításának összehasonlító elemzése
- az ellenőrzés pozitív hatása jelenjen meg a dolgozók további munkájában

9. 3. 1. Az ellenőrzést, értékelést segítő dokumentumok

Az óvodavezető pedagógiai, működési terve (éves terv)

tervezési idő: 1 év

A nevelőtestület javaslatai alapján a program megvalósításából adódó aktuális feladatok meghatározása

A helyi program ellenőrzését és értékelését 3 ciklusban tervezzük:

1. A program bevezetése előtt:

- helyzetelemzés
- önmeghatározás
- szülői vélemény

2. A bevezetés közben:

- a folyamatos ellenőrzés során összegyűlt tapasztalatok elemzése, értékelése
- a gyermekek fejlődésének jellemzői a dokumentumelemzés és feltételek tükrében

3. A program 5 éves időszakára tervezett elképzelések eredményvizsgálata

- A 2. és további ciklusainak ellenőrzését, elemzését és értékelését, az alapprogrammal való kapcsolatot a nevelőtestületi tagok végzik az óvodavezető irányításával.

A program módosítására lehetőség van, ha változik az országos alapprogram, vagy a változtatást a programelemzés és értékelés alátámasztja. Az erre vonatkozó előterjesztést írásba kell foglalni.

A módosítást az óvoda nevelőtestületének egyhangúlag kell elfogadnia.

10. Záradék a program 1999. évi bevezetéséhez

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Szülői Közössége*.
Biatorbágy, 1999 május 7.

Bálinger Ferencné sk.
1.épület

Zsólyomi Ibolya sk.
2.épület

Bordács Erika sk
3.épület

2.

A programot *elfogadta* a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Nevelőtestülete*.
Biatorbágy, 1999.május 7.

Palovics Teréz óvodavezető

3.

Véleményezte: Malik Jánosné óvodai szakértő
Pilis, 1999. május 25.

Malik Jánosné óvodai szakértő

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Nagyközség *Önkormányzata*.
Határozat sz: 112/1999(VI.17.) Öh.sz.
Biatorbágy,1999.június 17.

Dr Palovics Lajos polgármester

5.

Iktatási szám:.109-133/1999
Biatorbágy,1999.szeptember 1.

Palovics Teréz óvodavezető

11. Záradék a program 2004. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Szülői Közössége*.
Biatorbágy, 2004. augusztus 9.

Bálinger Béláné sk

2.

A nevelési programot a *nevelőtestület felülvizsgálta*, a módosításokat a 2004. június 18-i
ülésén *egyhangúlag elfogadta*.
Biatorbágy, 2004. augusztus 9.

Palovics Teréz óvodavezető

3.

Véleményezte: Marton Sándorné óvodai szakértő(Ráció Szakértői Iroda felkérésére)
Budapest,2004. szeptember 1

Marton Sándorné óvodai szakértő

4.

A módosítást *jóváhagyta:* Biatorbágy Nagyközség *Önkormányzata*.
Határozat sz: 199/2004.(09.02.) Öh.sz.
Biatorbágy,2004.szeptember 2.

Dr Palovics Lajos polgármester

5.

Iktatási száma:
Biatorbágy,2004. szeptember 3

Palovics Teréz óvodavezető

12. Záradék a program 2007. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Szülői Közossége*.
Biatorbágy, 2007.06.05.

Zsigmond Ella sk.

2.

A programot egyhangúlag *elfogadta* a biatorbágyi Napköziotthonos Óvoda *Nevelőtestülete*.
Biatorbágy, 2007.06.01.

Palovics Teréz
óvodavezető sk.

3.

Véleményezte: László Gáborné német nemzetiségi óvodai szakértő
Budaörs, 2007.05.24.

német nemzetiségi óvodai szakértő sk.

4.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.
Biatorbágy, 2007.06.21.

Rack Ferencné sk.
Német Kisebbségi Önkormányzat Elnöke

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Önkormányzata.
Határozat száma: 115/2007(06.21.) Öh.sz.
Biatorbágy, 2007.06.21.

dr Palovics Lajos
polgármester sk.

5.

Iktatási száma: 155-16/2007.
Biatorbágy, 2007.06.23.

óvodavezető sk.

13. Záradék a program 2010. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda *Szülői Közössége*.
Biatorbágy, 2010. április

Marácziné Varga Mónika sk.
A SZ.K. képviselője

2.

A programot egyhangúlag *elfogadta* a a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda *Nevelőtestülete*.
Biatorbágy, 2010. április

Palovics Teréz sk.
óvodavezető

4.

Véleményezte: RÁCIÓ Szakértői Iroda, Törzsök Károlyné dr megbízásából
Várpalota, 2010. április

Grób Kálmánné sk.
óvodai szakértő (09233-02)

6.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.
Biatorbágy, 2010. április *(a nemzetiségi nevelés elvei, célja és feladatai nem módosultak)*

Rack Ferencné
Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke

7.

Jóváhagyta: Biatorbágy Város Önkormányzata.
Határozat száma: 2/2010 (05.19) OKB .sz.
Biatorbágy, 2010. április

Dr Palovics Lajos
polgármester

8.

Iktatási száma: 93-95/2010.
Biatorbágy, 2010. április

Palovics Teréz
óvodavezető

14. Záradék a program 2014. évi módosításához

1.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda Szülői Közössége.
Biatorbágy, 2014.január 16.

Gutay Cecília
A SZ.K. képviselője

2.

A programot egyhangúlag *elfogadta* a a biatorbágyi Benedek Elek Óvoda *Nevelőtestülete.*
Biatorbágy, 2014. január 15.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

3.

Egyetértését nyilvánította a biatorbágyi Német Kisebbségi Önkormányzat.
(a nemzetiségi nevelés elvei, célja és feladatai nem módosultak)

Biatorbágy, 2014. január

Rack Ferencné
Német Kisebbségi Önkormányzat elnöke

4.

Jóváhagyta: Biatorbágy Város Önkormányzata.

Határozat száma:

Biatorbágy, 2014.január

Tarjáni István
polgármester

5. A módosított Pedagógiai Program hatályba lépésének ideje:2014. február 1.

Iktatási száma: 12-6/2014.

Biatorbágy, 2014.január 17.

Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

Felhasznált irodalom

- Az óvodai nevelés országos alapprogramja
137/1996. (VIII. 28.) Korm. rendelet
Az óvodai nevelés országos alapprogram módosítása
255/2009. (XI. 20.) Korm. rendelet
363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelet
Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- Az óvodai nevelés programja
Dr. Fejes Erzsébet - Kanczler Gyuláné dr.:
Mesélő természet
Dr. Hegyi Ildikó:
Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban
Dr. Tótszöllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés
az óvodában
Epochális rendszerű tanulási folyamat az óvodában
Forrai Katalin: Ének az óvodában
Kerek a világ
Képességfejlesztés játékban, tanulásban
Mérey Ferenc - Binet Ágnes: Gyermeklélektan
Nagy Jenőné:
Óvodai programkészítés, de hogyan?
Óvodai nevelés a művészetek
eszközeivel (Csak tiszta forrásból)
- Napról napra - a mi kalendáriumunk
Négy Vándor
Néphagyományörző óvodai program
Óvodavezetők kézikönyve I-II.
Óvodavezetői ismeretek (óvodai nemzetiségi nevelés)
Patócs Béláné: Mozgásműveltség fejlesztő program
Pereszlényi Éva - Porkolábné Balogh Katalin:
Játék - mozgás, kommunikáció
Perlai Rezsőné: Matematikai nevelés - gondolkodás-
fejlesztés az óvodában
Porkolábné Balogh Katalin:
Komplex prevenció program
(Kudarc nélkül az iskolában)
Sugárné Kádár Júlia: Beszéd és kommunikáció
óvodás és kisiskoláskorban
Személyes bánásmód - aktív módszerek
Zilahi Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével
Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél:
Matematika kézzel, fejjel, szívvvel
- Magyar Közlöny 71.sz. 1996.
Magyar Közlöny 164.sz. (2009. XI. 20.)
Nemzeti jogszabálytár <http://njt.hu>
OPI 1989.
Alex-typo 1995.
Okker Kiadó
FER - CO Kft 1994.
Debrecen 1994.
Edito Musica 1974. Bp.
Petőfi - Balassa Ö. Óvoda Bp. 1998.
Hajdú Bihar MPI 1994.
Gondolat Kiadó Bp. 1981.
OKI 1996.
Szerzői kiadás
Jász-nagykun-Szolnok megyei
Pedagógiai Intézet 1997.
Pedellus 1992. Debrecen
Szerzői kiadás Baracs 1998.
Gödöllő 1998. Óvodai nevelés
OKKER Okt. Iroda 1994.
RAABE Kiadó
Adatbanki program 1997.
Adatbanki program 1997.
Magyar Pedagógiai Társaság
1990.
Volán Humán Okt. Sz. 1997.
Akadémiai Kiadó Bp. 1985.
DOB füzetek Bp. 1990.
Iskolafejl. Alapítvány 1994.
OKKER Oktatási KFT

Német nyelvű nemzetiségi óvodai nevelési program

4.3.2. Sprachliche Erziehung der deutschen Minderheit

Ziel:

Außer den im Landesbasisprogramm der Kindergartenerziehung festgehaltenen Erziehungszielen sind unter Berücksichtigung der Kindergarten-Richtlinien für die nationalen und ethnischen Minderheiten die Ziele der sprachlichen Erziehung der Minderheiten:

- Vermittlung der Sprache der deutschen Minderheit an die Kinder, unter Berücksichtigung des individuellen Entwicklungsniveaus der Kinder
- Pflege der Kultur und Traditionen, die Kindergartenjahrgänge mit diesen bekannt machen.
- Erweiterung des Wortschatzes, Übung der Aussprache, Entwicklung der Sprachfertigkeit in natürlichen Handlungssituationen.

Aufgaben:

- Wichtig sind die Schaffung einer gefühlvollen (zwei)sprachigen Atmosphäre und die Vermittlung beider Sprachen (der ungarischen und der Sprache der Minderheit) an die Kinder in Situationen und bei Tätigkeiten.
- Während einer abwechslungsreichen Tätigkeit lassen wir das Verstehen nach Gehör üben, machen mit der Musikalität der Sprache (spielerische Sprüche, Kinderlieder bzw. Wiederholung von mit dem täglichen Leben zusammenhängenden einfachen Ausdrücken) bekannt und beliebt.
- Wir lassen die Sprache in regelmäßigen alltäglichen Situationen üben.

Inhalt der Entwicklung:

Der passive Wortschatz der Kinder muss entwickelt und in sprachlichen Kommunikationssituationen aktiviert werden. Die sich rhythmisch wiederholenden Texte und Wortmodelle können veranschaulicht werden, wodurch die Kindern die Situationen besser verstehen. Die Gruppen der älteren Kinder sind in ihren Antworten und in ihrer sprachlichen Ausdruckfähigkeit zu bekräftigen.

Eine besondere Aufgabe sind Pflege und Weitergabe der nationalen Kultur und Traditionen, die Vererbung und Vermittlung der sprachlichen Kultur, der noch erhalten gebliebenen (örtlich gesammelten) Lieder, Sprüche, evt. Märchen und Gedichte an die Kinder und dadurch Herausbildung und Verstärkung des Identitätsbewusstseins. Von gleicher Bedeutung sind die tägliche gefühlsmäßige Bindung sowie Gestaltung und Verstärkung des Sicherheitsgefühls der Kinder.

Die kleinen Kinder lernen und erlernen in den Kommunikationssituationen vom Kindergartenpädagogen, als Modell, ohne alle Hemmungen und mit einer sehr guten Nachahmungsfähigkeit die Situationen, Sprache, Verhaltenskultur und zahlreiche andere Momente. Die Kinder sind infolge ihres Alters neugierig, alles interessiert sie, alles wollen sie Kennenlernen, ausprobieren und Erfahrungen über die sie umgebende Welt sammeln. Auf mehrere Sinnesorgane einwirkend können wir sie während einer Tätigkeit ihre Umwelt mit mehrmals wiederholten, geduldigen Erklärungen entdecken lassen.

Das Interesse der Kinder und auch die sprachlich qualitative Arbeit verlangen vom Kindergartenpädagogen, dass in sprachlichen Kommunikationssituationen seine Sprache und Betonung mit seinen Gesten, Mimik, ganzer Körperhaltung und inneren Gefühlswelt im Einklang stehen.

Es bereitet den Kindern keine Schwierigkeiten, wenn der Kindergartenpädagoge in der Sprache der deutschen Minderheit zu ihnen spricht, die bereits bekannten Worte und die eindeutigen metakommunikativen Zeichen helfen ihnen beim Verstehen.

Erwecken der Liebe der Sprache der deutschen Minderheit

Die in einem Kindergarten der deutschen Minderheit angemeldeten Kinder sind mit großer Wahrscheinlichkeit Kinder mit ungarischer Muttersprache. Deshalb sind Erzeugung der gefühlsmäßigen Sicherheit und das Prinzip der Allmählichkeit bestimmend.

Der Schwerpunkt der Zweisprachigkeit kann so auf die älteren Kinder übertragen werden, dass das Leben der Kindergruppe überwiegend in der Sprache der Minderheit organisiert wird. Für die Entfaltung und Entwicklung der individuellen Fähigkeiten der Kinder, die Befriedigung ihrer Neugier und Ansprüche gemäß der Möglichkeiten und die Lösung ihrer Probleme ist ausreichend Zeit zu sichern.

Täglich sind in kleinen Schritten Übergabe und Pflege beider Kulturen (der ungarischen und der der deutschen Minderheit) zu realisieren.

Das Interesse der Kinder und auch die sprachlich qualitative Arbeit verlangen vom Kindergartenpädagogen, dass in sprachlichen Kommunikationssituationen seine Sprache und Betonung mit seinen Gesten, Mimik, ganzer Körperhaltung und inneren Gefühlswelt im Einklang stehen. Es bereitet den Kindern keine Schwierigkeiten, wenn der Kindergartenpädagoge in der Sprache der deutschen Minderheit zu ihnen spricht, die bereits bekannten Worte und die eindeutigen metakommunikativen Zeichen helfen ihnen beim Verstehen.

Die Kindergartenkinder können weder lesen noch schreiben, ihre Kenntnisse eignen sie sich durch Nachahmen an. Das gilt auch für die muttersprachliche Erziehung oder in jeder anderen Form des Erwerbs von Kenntnissen, hauptsächlich auf dem Gebiet der sprachlichen Erziehung der deutschen Minderheit.

Sehr wichtig ist also die die von den Kindern nachgeahmte Modellrolle der Kindergärtnerin. Die Kindergärtnerin muss die Sprache gut sprechen und in der Sprache der deutschen Minderheit einfach formulieren.

Die in der Sprache der deutschen Minderheit gesprochenen Sätze und Ausdrücke sind zuerst in der Muttersprache mit Gesten einzuführen, danach sind sie das auch in der anderen Sprache mit den gleichen Gesten begleiten.

Dazu ist *anzustreben, solche Kindergärtnerinnen einzustellen*, die die deutsche Sprache auch selbst gern und gut sprechen, mit Herz und Seele die Vermittlung und Sammlung des noch vorhandenen Kulturgutes der deutschen Minderheit übernehmen und dieses mit Freude den Kindern vermitteln.

Einfügung der sprachlichen Entwicklung in den Wochen- und Tagesplan (Prinzip der Allmählichkeit)

Die Themen der deutschsprachigen Beschäftigungen sind mit den Themen der in Ungarisch ablaufenden sonstigen Tätigkeitsformen (Umwelt, Gesang, Märchen-Gedichte usw.) verbunden.

Nach der Eingewöhnung und dem Aufbau der gefühlsmäßigen Bindung begrüßt die Kindergärtnerin bereits auch die Kinder der Kleinkindergruppe jeden Morgen in Deutsch.

Beim Grüßen, Händewaschen, sonstigen Körperpflegetätigkeiten (Benutzung von Papiertaschentüchern, Kämmen usw.), Tagesdienst, Umziehen (für den Hof) bzw. auch bei der Lenkung des Frühstücks wird schrittweise auf die deutsche Sprache übergegangen.

Natürlich ist, dass die Lenkung der Spiele und die Behandlung evt. Konflikte in Ungarisch erfolgen müssen, aber die Worte und bekannten Ausdrücke erscheinen immer häufiger auch im Spielablauf.

Die Kindergärtnerin bemüht sich, auch das tägliche Turnen in Deutsch zu lenken. Natürlich kommt auch hier die Allmähligkeit, das pädagogische Grundprinzip, zur Geltung.

Die Verbindung der sprachlichen Entwicklung mit den übrigen Tätigkeitsformen

Das Spiel

Aus den obigen Ausführungen geht hervor: Die sprachlichen Inhalte müssen den Kindern im Kindergartenalter nicht „gelehrt“ werden.

Es ist einfach zu erlauben, dass sie diese selbst in den unterschiedlichsten, durch uns geplanten und veranlassten Spielformen auf eigene Art erleben.

Das Spiel, als primäre Tätigkeit des Kindergartenkindes, und als effektivstes Mittel des Lernens betrachten wir nicht nur als „Motivationsmittel“, wie das in der Sprachpädagogik üblich ist. Es ist der einfachste Ort der Aneignung der Sprache: Während des Spiels und den spielerischen Beschäftigungen erfolgt die Entwicklung des entsprechenden Niveaus des sprachlichen Zeichensystems: Erweiterung des Wortschatzes, Entwicklung auf Wort-, Satz- und Textebene.

Bei der Entwicklung des Wortschatzes ist zu berücksichtigen, von einem einfacheren, weniger anspruchsvollen Wortschatz zu einem mehr komplizierten zu gehen. Der Vorteil des situationsabhängigen Spracherwerbs ist, dass das Kleinkind die verstandene und freudige Situation sowie die darin auftretenden sprachlichen Elemente sich merkt und nachahmt, wenn deren Häufigkeit seinem Alter und seinem sprachlichen Niveau entspricht. Dieser Prozess ist unabhängig vom grammatikalischen Bewusstsein und wird auf Wirkung des erlebten positiven Erlebnisses spontan festgehalten.

Das Wunderbarste am Spiel ist, dass es die Kinder befreit. Es beseitigt die Hemmungen und führt immer in Verbindung mit einem guten Gefühl und Freude, in vielen Fällen, mit Rückkopplungen und Anerkennungen zu Erfolgserlebnissen. Es kann auch die Verhaltensmuster beeinflussen (z.B. Rollenspiel).

Während des Spiels schaltet sich die Kindergärtnerin indirekt, jedoch bewusst, in das Spiel ein, wird selbst zu einem Spielgefährten. Aus dem allwissenden Erwachsenen wird ein handelnder Partner, der zusammen mit der Gruppe spielt, lenkt und unmerklich korrigiert und zwar so, dass sie die falsch ausgesprochenen Gesprächsteile richtig wiederholt.

Die Körpererziehung

Für die Lenkung der Körpererziehung sind klare, genaue, verständliche, für alle eindeutige Ausdrücke erforderlich, deshalb erfolgt die Körpererziehung der Großen auf jeden

Fall in Ungarisch. Das tägliche 5 Minuten dauernde Turnen gibt den Kindern dagegen in Deutsch eine Möglichkeit zum Kennenlernen ihrer verschiedenen Körperteile, zur Entwicklung ihrer räumlichen Orientierung, deshalb erfolgt dieses immer in Deutsch. Dadurch entwickelt sich ihr Wortschatz und Aufgabenverständnis, sie lernen einfache räumliche Richtungen (herunter und hoch, an der Seite und daneben, über und unter usw.), den Namen ihrer Körperteile.

Kennen lernen unserer Umwelt

Die Themen der Beschäftigungen sind mit den jeweiligen Beschäftigungen der Umweltkenntnis verbunden. Was sie bereits gelernt haben und sicher in Ungarisch können, wird auch in Deutsch verarbeitet.

Derartige Themen sind: Vorstellung, Zeichen, Alter, Familie, Wetter, Kleidung (Bezeichnung der wichtigsten Kleidungsstücke), Körperteile, Zahlen, verschiedene mathematische Begriffspaarungen (klein und groß, kurz und lang usw.), Fahrzeuge, Tiere, Möbel, Farben, Obst und Gemüse.

Diese können nicht nur in selbständigen deutschsprachigen Beschäftigungen vorkommen, sie können auch die ansonsten in Ungarisch durchgeführten Beschäftigungen mit der Umwelt ergänzen.

Gesang

Das ist vielleicht das wichtigste Gebiet der Minderheitsbeschäftigungen in Deutsch, denn dieser bestimmt die gefühlsmäßige Bindung der Kinder zur deutschen Sprache. Er gibt die Möglichkeit zum Spielen deutscher Lieder, Sprüche bzw. ursprünglicher Kinderspiele der deutschen Minderheit.

Rhythmus und Melodie der Sprüche und Lieder, deren spielerische, leichte Bewegungsformen stehen dem Spielbedürfnis der Kinder im Kindergartenalter sehr nahe. Zu den Aufgaben der Kindergärtnerin gehört, möglichst viel Gelegenheiten für diese Spiele zu sichern.

Bei der Auswahl der damit zusammenhängenden Unterlagen hilft die ausgewählte Textsammlung.

Der bereits gelernte deutsche Stoff kann mit dem Stoff der ungarischen Beschäftigungen verbunden werden (die Kindergärtnerin kann diesen z.B. zur Veranschaulichung von leise und laut, hoch und tief verwenden).

Da das Ziel die Übergabe einer Kultur ist, müssen die Kinder zur Erhöhung der Abwechslung mit den Traditionen, Volksbräuchen, Kinderspielen und Tänzen der deutschen Minderheit vertraut gemacht werden. In jedem Jahr lernen sie einen schwäbischen Tanz, lernen die örtlichen Volkstrachten und alten Gebrauchsgegenstände kennen.

Ihre Kenntnisse können sie ihren Eltern und Gefährten anlässlich des „Tages der offenen Tür“ im Mai vorführen. Beim Kennen lernen der Volkstrachten helfen die im Kindergarten vorhandenen Kleidungsstücke der deutschen Minderheit, diese können sie bei der Vorführung von Tänzen und sonstigen festlichen Anlässen tragen.

Das Hören von Musik ist ein wichtiger Teil des täglichen Lebens der Gruppe. Die Kindergärtnerin muss eine Möglichkeit geben, dass die Kinder auch auf diesem Gebiet die Kultur des Dorfes kennenlernen und schwäbische Volksmusik hören können. Die Einrichtung hat ihre laufend erweiterte CD-Sammlung mit Musikaufnahmen der deutschen Minderheit (auch mit örtlichen Sammlungen) zu bereichern. Die Kinder sollen möglichst mit ihren Eltern

die Veranstaltungen der örtlichen deutschen Minderheit besuchen. (Aufführung mit Zeitpunkten im Jahresarbeitsplan)

Die Selbstverwaltung der deutschen Minderheit hat ihre Hilfe bei der Erfassung und Abstimmung der Möglichkeiten angeboten.

Märchen, Gedichte, Laienspiel

Mit Hilfe der Kindergärtnerin haben die Kinder jährlich wenigstens ein Märchen dramatisch zu bearbeiten.

Da die fremdsprachlichen lyrischen Gedichte für die Kinder schwerer verständlich sind, muss die Kindergärtnerin besonders bei den kleinen Kindern bestrebt sein, die Kinder beim Lernen von Gedichten mit möglichst verständlichen Geschichten und einfachen Darstellern bekannt zu machen. Die Kindergärtnerin soll kurze Gedichte und Märchen mit Puppen darstellen. Bei der Auswahl der Laienspiele können auch z.B. bei der Körpererziehung in Ungarisch vorkommende Nachahmungsspiele, dieses Mal mit deutscher Leitung (Luftballon aufblasen, ein solches Verhalten zeigen, als wären wir sich im Wind bewegende Äste usw.) an die Reihe kommen.

Visuelle Erziehung

Wenn diese eine aus der Beschäftigung in ein Spiel übergehende ist, können Anerkennung und Ermutigung in Deutsch erfolgen, sonst erfolgen diese ähnlich wie beim Turnen in Ungarisch.

Arbeitsartige Tätigkeiten

Auch im Kindergarten führen die Kinder abwechslungsreiche, alltägliche Tätigkeiten durch, das ist für sie nicht nur Arbeit, sondern auch eine Quelle der Freude, eine gerne ausgeführte Handlung, jedoch auch eine erzieherische Pflicht (Tagesdienst, den Raum aufräumen, Vorbereitung, Wegräumen der Geräte, Gartenarbeiten usw.).

Unsere Hauptaufgaben

- Gestaltung und Erweiterung des passiven Wortschatzes der Kinder während der arbeitsartigen Tätigkeiten
- Anwendung von Satzmodellen in Handlungssituationen, bei größeren Kindern Ermutigung zur Benutzung von Modellsätzen
- Vorstellung der Phasen der arbeitsartigen Tätigkeiten unter Berücksichtigung der individuellen Fähigkeiten und Entwicklung der Kinder
- Sicherung einer ausreichenden Zeit für die Aneignung der Arbeitsphasen, für Durchführung und Beendigung der Aufgabe.

Merkmale der sprachlichen Entwicklung

Die **3-4-jährigen Kinder** müssen ihr eigenes Zeichen lernen und sich vorstellen können.

Entsprechend des Entwicklungsniveaus der Gruppe sollen sie 2-3 Lieder, Gedichte und Singspiele kennen. Ihre Eltern sollen an den Tagen der deutschen Minderheit in der Schule teilnehmen und Volksmusik der deutschen Minderheit hören.

Die Umweltthemen sind mit den Umweltbeschäftigungen in Ungarisch zu verbinden. Nach einer bestimmten Zeit ist auch das 5 Minuten lange Turnen durchzuführen. Die Kinder sollen in Deutsch grüßen und sich beim Essen guten Appetit wünschen. Im Frühjahr soll die Kindergärtnerin auch die Körperpflege in Deutsch lenken. In der Kleinkindergruppe beginnen die deutschen Beschäftigungen ab Januar.

Die **4-5-jährigen Kinder** sollen auch das Zeichen ihrer Gefährten kennen. Die Kindergärtnerin hat die Anzahl der Lieder, Kreisspiele, Gedichte und Reime zu erweitern. Sie sollen eine 1. Klasse des Zweigs der deutschen Minderheit der Schule besuchen und schwäbische Tänze lernen.

Die Kenntnisse der **5-6-7-jährigen Kinder** sind bereits umfangreicher. Für die Gruppe der großen Kinder gibt es bereits mit den Beschäftigungen in Ungarisch verbundene und zusammenhängende Beschäftigungen.

Zum Ende des Kindergartenalters zu erwartende Merkmale der Entwicklung

- Sie nehmen gern an den Beschäftigungen teil, beaufsichtigen ihre Gefährten und geben aufeinander acht.
- Sie können einfachere Feststellungen zu einem Bild machen.
- Die Kinder gelangen auf das Niveau des Verstehens der Sprache und können auch mit einfachen, Subjekt und Prädikat enthaltenen Sätzen antworten
- Sie verstehen die einfacheren Fach- und Kommandoworte (5 Minuten-Turnen), Raumformen und Richtungen.
- Sie sollen einfache Ausdrücke und Wörter erkennen und verstehen bzw. diese in der täglichen Praxis auch sinngemäß anwenden.
- Sie sollen die neuen Wörter in ihr Gespräch einbauen, ihren beim Erfahrungsaustausch erweiterten Wortschatz aktiv anwenden.
- Sie sollen 10-12 Kinderlieder und Sprüche kennen, diese Elemente der Sprache und Redewendungen sollen auch in ihrem Spiel auftreten.
- Sie sollen auf einfache Fragen, die mit ihrer Person und unmittelbaren Umgebung zusammenhängen, auf Deutsch antworten können.
- Außer Kenntnissen und lexikalischen Wissen sollen sie sich auch gefühlsmäßig an ihre Minderheitenerlebnisse und an die ihnen (ihrem Alter entsprechend) übermittelte Kultur gebunden fühlen.
- Sie sollen über direkte Erfahrungen über die Gemeinschaften der deutschen Minderheit (Schulbesuche, Vortrag von Kinder-Tanzgruppen usw.) verfügen und sich mit Freude auf die Schule vorbereiten.

Mittelsystem der Erziehung der deutschen Minderheit

Außer den traditionell benutzten Kindergartenmitteln (Möbel, Spiele, Beschäftigungsmittel, Pflege- und Reinigungsmittel) sind die Mittel für die Gruppe laufend zu erweitern.

Vermittler der Kultur der deutschen Minderheit

- Kinder- und Fachliteratur
- der musikalischen Erziehung dienende Sammlungen
- typische Spiele der deutschen Minderheit, Beschäftigungsmaterialien

- einfache Volkstrachten

Die Deckung dafür erfolgt aus dem jährlichen Tätigkeitsbudget der Einrichtung bzw. aus dem jährlich für vorgeschriebene Mittel abgesonderten Fonds in der anteilmäßig auf die deutsche Minderheitsgruppe entfallenden Höhe.

(Ford.: Clara.Service,2007. Molnár Levente)

NEMZETI ERŐFORRÁS MINISZTERIUM

Főoldal » Minisztérium » Sajtóközlemények » Hírárchívum » 2010

Ez a cikk több mint 2 éve keletkezett.

A benne szereplő információk megjelenése idején pontosak voltak, de mára elavultak lehetnek.

NEM TILOS A KÜLÖNÓRA

2010. szeptember 13.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának (továbbiakban Alapprogram) azon rendelkezése, mely szerint „A teljes óvodai életet magában foglaló foglalkozások mindegyikét óvodapedagógus tartja” több félreértést szült, melyeket az Oktatási Államtitkárság a következőkben kíván tisztázni.

A Köznevelésről szóló törvény idevágó paragrafusai szerint az óvodában megszervezésre kerülő hitoktatás esetén az egyházi jogi személy által foglalkoztatott hitoktató vezetheti a hitoktatással kapcsolatos foglalkozásokat. A hit- és vallásoktatás tartalmának meghatározása, a hitoktató alkalmazása és ellenőrzése az egyházi jogi személy feladata. A kormányrendeletként megjelent Alapprogram természetesen nem lépi át a köznevelési törvény által megszabott kereteket, tehát a **hitoktatás** az óvodában a Magyar Köztársaság Alkotmányának, a köznevelési törvénynek és a vallásgyakorlás szabadságát biztosító egyéb jogszabályoknak megfelelően **eddig is és ezután is folyhat**. Kérjük az intézményvezetőket és fenntartókat e rendelkezések figyelembe vételére!

Ugyanígy lehetőség nyílik más, külső szakember vagy segítő bevonására is az óvodában.

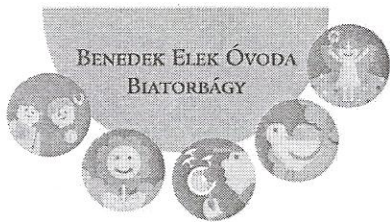
Előadóművészek, néptáncsoportok és más, az óvodai nevelést helyi igény alapján segítő szakemberek, vendégek jelenlétekor az óvodában megszervezésre kerülő foglalkozások pedagógiai vezetői és felelősei ugyanis továbbra is a köznevelési törvényben és az Alapprogramban megjelölt óvodapedagógusok. Ha az óvodai nevelés helyi programja sportolási lehetőséget, például úszásoktatást jelöl meg a nevelés elemeként, a megfelelő végzettséggel rendelkező oktató szintén megfelel a köznevelési törvény és az Alapprogram elvárásainak.

Felhívjuk továbbá a figyelmet arra, hogy az „óvodai nevelési idő”* nem azonos az óvoda nyitvatartási idejével. A nevelési időn túli, de a nyitvatartási időn belüli délutáni órákban a megfelelő, korábban is érvényes szabályozásnak megfelelően a fenntartó, továbbá az óvoda fenntartójának az engedélyével az intézmény vezetője bérbe adhatja szabad helyiségeit sport- és egyéb tanfolyamok szervezésére. Ez nyilvánvalóan nem része a minden gyermek számára kötelező helyi óvodai nevelési programnak. Ezen rendezvényeken, programokon a gyermekek a szüleik önkéntes kezdeményezésére vehetnek részt. Ezen rendezvények – mivel azok világosan elválnak a helyi óvodai nevelési programtól – szakmai színvonaláért, költségvonzataiért, illetve az azokon való részvétel körülményeinek biztosításáért sem az óvoda intézménye, sem az óvodapedagógus nem felelős.

NEFMI

Oktatásért Felelős Államtitkárság

* Az óvodai nevelési idő mibenléte az egyes óvodák helyi szokásaitól függ, s nem kötődik szorosan a napszakokhoz. A különórákra általában a délutáni alvásidő után biztosítanak lehetőséget az intézmények. A nevelési idő óvodától függő megválasztása akár a reggeli, délelőtti különóra lehetőségét is biztosíthatja.

Benedek Elek Óvoda Biatorbágy

2051 Biatorbágy, Fő utca 61. • Telefon/Fax: 06 23 310-301
Mobil: 06 30 337-4775 • E-mail: ovoda@biatorbagy.hu •
www.ovoda.biatorbagy.hu

Tárgy: A Benedek Elek Óvoda Biatorbágy Pedagógiai Programjának elfogadásáról

Ikt. Sz: 10-5/2014

Jegyzőkönyv

A Benedek Elek Óvoda Pedagógiai Programját felülvizsgálat és a jogszabályoknak megfelelő módosítások után az intézmény nevelőtestülete megtárgyalta, és a mai napon egyhangúlag elfogadta.

A módosított Pedagógiai Program az intézményvezető jóváhagyása után 2014. február 1-én kerül bevezetésre.

Biatorbágy, 2014. január 15.

Hingyiné Molnár Ildikó
Hingyiné Molnár Ildikó
óvodavezető

1. sz. Melléklet: Jelenléti ív